

in-fàn-ci-a 199

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ
DE MESTRES ROSA SENSAT
JULIOL / AGOST 2014
educar de 0 a 6 anys

La botiga virtual

Quins Llibres?

La botiga virtual ofereix una selecció dels millors llibres que es troben al mercat per als lectors de 0 a 16 anys, tant novetats com de fons, seleccionats pel Seminari de bibliografia infantil i juvenil de l'Associació de Mestres Rosa Sensat i altres experts

www.quinsllibres.org

nova revista digital d'accés lliure

nº1

REVISTA DIGITAL DE LA ASOCIACIÓN DE MAESTROS ROSA SENSAT
ABRIL 2011

in-fan-cia latinoamericana sumario

editorial	>>	Cuando un sueño se hace realidad Ofelia Reveco
tema	>>	Educación de la primera infancia. América latina y el Caribe Rosa Blanco
	>>	Escuela infantil = futuro Gösta Esping-Andersen
	>>	La construcción del proyecto educativo Mercedes Blasi
entrevista	>>	Irene Balaguer Ramona Bolívar
cultura y expresión	>>	Los loros disfrazados
experiencias	>>	¿Cómo aprenden los pequeños acerca de sus estados emocionales? Lidia Susana Maquieira
	>>	Érase una vez en Bolivia... Una casa del cuento Fátima Nuñez / Eliana Soza
reflexiones pedagógicas	>>	En el día a día, nada es banal, nada es rutina Montserrat Fabrés
historia de la educación	>>	Vigencia de Froebel M. Victoria Peralta
los 100 lenguajes de la infancia	>>	La sombra da juego Mariano Dolci

Una feina de generacions

Durant dècades hem tingut com a referent de l'Escola d'Estiu la que el 1914, ara fa cent anys, va organitzar Eladi Homs per encàrrec de la Mancomunitat de Catalunya.

El record d'aquelles escoles d'estiu van ser un referent bàsic en la represa de la renovació pedagògica a Catalunya. És important recordar en aquesta plana que les conclusions del Tema General de l'Escola d'Estiu de 1934 van servir de base al govern de la Generalitat, el 1936, quinze dies després d'iniciar-se la guerra, per elaborar el Decret del Consell d'Escola Nova Unificada, on es reconeixia per primera vegada a la història l'educació dels infants de 0 a 6 anys. Per tant, aquelles escoles d'estiu tingueren una gran influència pedagògica i política.

Però, desgraciadament, durant dècades al nostre país ens han robat i amagat la història. Ara sabem que en aquell moment ja feia anys que mestres gironins, amb tants altres mestres anònims de l'escola pública de tot el país, es trobaven en les Converses Pedagògiques, unes trobades volgudament informals entre iguals per compartir descobertes i dubtes, i construir junts una escola nova.

Sense saber-ho, les nostres escoles d'estiu són molt més properes a les que organitzaven els mestres públics. Perquè les nostres, com les d'ells, són escoles d'estiu organitzades pels companys mestres, i que donen una gran importància al fet de compartir experiències. Així s'està al corrent de les noves idees en educació d'arreu, i de manera especial d'Europa i Espanya, s'estableixen relacions i intercanvis i es parla de pedagogia i de política. Perquè, com deia Marta Mata, pedagogia i política haurien de ser grans companyes de viatge. De fet, més que això: són de la mateixa família de les relacions interpersonals, i s'assemblen molt.

Fa més d'un segle que mestres de Catalunya estan compromesos en la lluita de millorar l'escola cada dia, i no han claudicat mai en la defensa dels seus i ara nostres ideals. Per tant, cal mantenir el compromís, conscients que una generació en succeirà una altra, per vertebrar l'educació i l'escola que volem, que sempre podrà ser millor i estarà en canvi permanent.

Sabies que...	Ensenyar memòria històrica?	Ramon Breu	2
Plana oberta	L'acollida dels... infants	Mestres de la Xarxa 0-6 de Girona	4
Educar de 0 a 6 anys	El meu, el teu, el nostre equip?	Roger Prott	8
Bones pensades	Nayan i Naia	Marta Ordóñez i Cristina Roca	15
Escola 0-3	Acompanyar el plor infantil. Amor i respecte	Alfredo Hoyuelos	16
	La teoria de les peces soltes	Àngela Bosch	18
L'entrevista	Conversa amb Ernest Villegas	Infància	22
Escola 3-6	Infància i territori: ho tenim més fàcil a l'escola rural?	Àngels Sancliments i Xavi Geis	24
	Vols que t'expliqui un conte?	Vanesa Rodríguez	27
Infant i salut	Reflexions sobre l'efecte de la crisi en l'alimentació dels infants	Maria Manera i Gemma Salvador	32
El conte	Contes encadenats	Elisabet Abeyà	38
Llibres a mans	Petit homenatge a Jan Ormerod	Roser Ros	42
Informacions			44
Biblioteca	sumari		47

Ensenyar memòria **històrica**?

Ramon Breu

del passat, el maquillatge de les biografies i el falsejament de la història.

La Transició fou fruit del consens entre els sectors més evolucionats del franquisme i les principals organitzacions de l'oposició democràtica i, també, de la voluntat de superar els enfrontaments que havien donat lloc a la Guerra Civil. Aquesta fou, sens dubte, una de les seves millors virtuts, però a un preu massa elevat: el de l'oblit de les víctimes de la repressió franquista. La feblesa o la manca d'audàcia dels demòcrates en el laberint dels anys de la Transició es pot arribar a entendre. El que costa d'acceptar és que, quan la democràcia va arribar a establitzar-se i els elements fran-

quistes van anar desapareixent, l'Estat espanyol enterrés per segona vegada els qui havien patit brutalment i havien donat la vida per mantenir o construir un país civilitzat, democràtic i digne.

La mort recent de l'expresident espanyol Adolfo Suárez ha comportat una onada mediàtica superficial i barroera de comentaris i suposades anàlisis sobre el caràcter de la transició espanyola a la democràcia. Se'ns ha presentat la Transició com a fruit de la voluntat de reforma d'alguns dirigents franquistes que creien inevitable el canvi i desitjaven l'entrada d'Espanya a la Comunitat Europea. Per això calia presentar la dictadura com un règim decadent, gairebé anacrònic, en procés d'extinció biològica, que portava a l'interior la llavor de la seva pròpia destrucció. Així s'endolcia el record del franquisme, s'exonerava de responsabilitats els dirigents de la dictadura i es condemnava a l'oblit les víctimes de la repressió. El resultat ha estat l'encobriment de determinats aspectes

I ara què fem? Aquest esdeveniment dantesco, extraordinàriament tràgic, com fou la Guerra Civil, cal explicar-lo de manera aprofundida i seriosa als nostres estudiants? Cal ensenyar al nostre alumnat la història d'aquest conflicte i del règim que es va instaurar a continuació en profunditat? Cal treballar amb ells la memòria històrica? Cal parlar-los d'una guerra cruel i propera, que possiblement ha deixat ferides en l'experiència i en els records de les seves famílies? Pensem que cal fer-ho: amagar l'existència del conflicte i educar-los en la ficció

d'un món pacífic i solidari que no és el món real, sinó un objectiu a conquerir, només serviria per deixar-los indefensos davant de qualsevol intent de manipular-los. El que cal defugir no és l'estudi de les guerres, sinó les mentides amb què s'han construït les històries que s'ensenyen amb la intenció de glorificar els que les han dirigides, ocultant-ne la irracionalitat i, el que és molt pitjor, la inutilitat.

Estem persuadits que treballar la memòria històrica és una obligació moral. Per memòria històrica s'entén el descobriment social de la història immediata oculta per interessos ideològics, i en la moderna societat catalana aquesta història esdevé un tema prou tabú per demanar que sigui contemplada amb profunditat, rigor i continuïtat si de debò volem assolir una formació cívica i històrica dels escolars. Si les noves generacions prenen consciència de l'oblit a què han estat i estan sotmeses les víctimes de la Guerra Civil i del franquisme, com a mínim no agreujarem la tremenda injustícia històrica que pesa sobre la consciència de la nostra democràcia.

Des de l'associació Cinescola (www.cinescola.info) defensem amb propòsits concretes la necessitat de proposar, enfront de l'habitual pacte de silenci sobre la guerra civil i el franquisme, unes pràctiques educatives sobre la memòria a través de la utilització del cinema.

El cinema és una manifestació cultural, però també un reflex de la inquietud d'una societat (la manera en què es veu a si mateixa), a més d'una font històrica que configura l'imaginari col·lectiu. D'aquesta manera, el cinema és un altre tipus de document que ens aporta la manera en què

s'entén o configura l'imaginari d'aquest passat. Les imatges comporten, per tant, una educació històrico-emocional sobre el passat. I marquen la manera en què ens relacionem amb aquest passat.

Apropar-se a la memòria de la guerra civil i del franquisme és apropar-se a una qüestió que sembla adormida, però que és estranyament viva. Que sigui possible en aquest moment un nou diàleg amb els que van haver de callar, que existeixi un reconeixement públic del dolor i de la pèrdua, i que s'aprofiti també per a un renovat *mai més*, justifica la necessitat de continuar coneixent, investigant i reclamant la permanent reinterpretació de l'ésser humà. I és que si a les aules tractem la memòria històrica, potser aconseguirem que el món educatiu sigui l'única instància que s'escapi de la vergonya d'altres institucions. ■

Ramon Breu
info@cinescola.info

Imatges de: <http://www.presodelescorts.org/>

L'acollida dels... infants

Aquest és el darrer text que recull el treball dels mestres que formen la Xarxa 0-6 de Girona, al voltant de l'acollida, i que s'han anat presentant a la revista. En aquesta ocasió, la manera d'acollir els infants, quines condicions es necessiten per fer-ho i quines actituds calen han estat el punt de reflexió i discussió del grup. Una manera d'acollir els infants d'acord amb la imatge d'infant que tenim.

Mestres de la Xarxa 0-6 de Girona

Per caminar plegats en aquesta reflexió al voltant de l'acollida dels infants ens és necessari posar damunt la taula quin és el concepte d'infant que tenim i quin és el paper del mestre. Des d'aquí podrem anar concretant com és aquesta acollida.

En aquest article pretenem recollir les aportacions de totes les persones que han participat en les diferents trobades i les converses, que han anat agafant diferents camins a mesura que s'analitzaven les seves vivències i experiències concretes, i veiem convenient plasmar diferents idees.

Algunes idees que sorgeixen en els primers moments de debat:

- L'infant és una persona amb drets, deures, responsabilitats...
- L'infant s'ha d'entendre com a persona capaç de fer i actuar segons els seus interessos.
- L'infant és un ésser únic i individual.
- Els infants tenen ritmes, interessos i necessitats diferents, que cal tenir presents i respectar.
- L'infant té un bagatge emocional, social, cultural, i té experiències.
- L'infant ha de ser actiu, protagonista dels seus aprenentatges.

És d'una gran importància tenir present que la pràctica educativa hauria de partir d'aquesta idea d'infant, i llavors desenvolupar una actitud acollidora des d'una mirada respectuosa cap a aquest infant capaç, únic, amb uns interessos i necessitats diversos.

Acollir un infant sovint va associat a l'arribada de l'infant a l'escola o l'escola bressol i tot el procés d'adaptació que l'acompanya.

Coincidim que aquesta primera acollida és la més important i marcarà el pas de l'infant i la seva família per l'escola. A més, és un dels moments en què el paper de la mestra acollidora pren més rellevància. El mestre o educador ha de mostrar una actitud positiva, escoltant l'infant per arribar a establir un vincle de confiança.

Durant aquest procés es barregen tota una sèrie de sentiments, de vegades difícils de gestionar i expressar per part d'un infant que encara no parla. Aquí és on la mestra ha d'oferir un entorn de seguretat als infants per tal que se sentin el més ben acollits possible.

Però, en el sentit més ampli de la paraula, què vol dir acollir un infant a l'escola? Algunes aportacions que es fan al grup de debat:

- L'acollida s'ha d'entendre no com un sol moment del dia -l'arribada-, i no

com un sol període de l'any -l'adaptació-, sinó com una manera d'entendre les relacions que s'estableixen, a l'escola, entre iguals i amb els infants cada dia.

- Acollir és una actitud, una mirada, un llenguatge, un to de veu, l'expressió corporal, la complicitat, el voler conèixer... una manera de fer i ser que acompanya el professional durant tots els moments del dia.
- L'infant, per sentir-se acollit, s'han de sentir volgut, estimat, reconegut, valorat, respectat, escoltat, còmode, a gust, confiat... que forma part d'un grup dins la seva individualitat.

En l'acollida als infants, cal destacar alguns factors que incideixen directament en aquest procés que és important que tinguem presents.

Espai i temps

L'espai ha de ser adequat als infants; s'hi ha de sentir còmodes, capaços i autònoms i se l'han de sentir seu. Ha de ser un espai facilitador d'aprenentatges, adaptat i adequat a les diferents edats, que sigui acollidor,

estètic i funcional alhora, i a més que respongui a les necessitats dels infants, sempre depenent de l'edat. No es tracta de decorar, sinó d'ambientar, de crear un ambient còmode i agradable tant per a l'infant com per a la seva família.

És important fomentar el sentit de pertinença al grup i a l'espai, que l'infant senti que en forma part. Ha de ser un espai on cada cosa té un lloc i hi ha lloc per a tothom.

Per generar un sentiment de pertinença que doni seguretat a l'infant cal un espai de referència on es vagi arrelant fins a sentir-se com a casa.

El temps sempre ha d'estar marcat per l'infant mateix i s'han d'intentar respectar els diferents ritmes, tot i que de vegades sigui complicat i el mestre es trobi amb dificultats per fer-ho. Cal ser conscients que el temps dels adults és diferent del temps dels infants, i de vegades el mestre s'angoixa i s'estressa perquè els infants aconseguixin uns objectius que ell mateix ha marcat, mentre que el que cal és fer les coses d'una manera més relaxada, valorant què és el que realment necessiten els infants. En aquest sentit, cal tenir present que és tant o més important el procés que no pas el resultat.

Les rutines ajuden a prendre consciència del temps i la seva seqüència i afavoreixen la seguretat en els infants. Així podrem anticipar què vindrà després.

Material

Pensar en l'acollida dels infants també necessita pensar en quins materials s'ofereixen per al joc, ja sigui els primers dies o durant la resta del curs. Aquesta oferta i disposició també té a veure amb la imatge d'infant que tenim com a mestres i en el projecte d'escola. El material adaptat i al seu abast ajuda cada infant a gestionar els seus propis processos de desenvolupament en el coneixement, i la varietat de materials facilita la diversitat d'aprenentatges de forma lliure i espontània.

Adults i infants

L'arribada, per primera vegada, d'un nou infant a l'escola suposa començar un procés de separació, durant una estona més o menys llarga, de les figures familiars de referència. Aquest procés ha de ser respectuós amb les necessitats físiques i emocionals de cada nen i nena i s'ha de viure amb un acompanyament per part de l'adult. És important que l'infant se senti acollit per totes les persones que l'envolten: mestres i educadors, personal de serveis, educadors de migdia, de transport.

El procés d'acollida ha de ser-hi cada dia i no només durant el procés d'adaptació, i per tant cal parlar, debatre i arribar a acords sobre les maneres d'acollir que formin part del projecte educatiu de cada centre, per adaptar-se a cada moment.

Cal oferir especial atenció a altres tipus d'acollides, com són les dels infants amb necessitats educatives especials, les dels infants estrangers o nous, les incorporacions tardanes, les reincorporacions d'infants després de llargues absències (malalties, vacances familiars, visites al país d'origen...). Totes aquestes modalitats d'acollida són presents en el nostre dia a dia i des de l'escola s'han d'acompanyar amb respecte, donant temps i concebant la diversitat com una riquesa per a l'intercanvi i la cooperació.

Per acabar

El tema de l'acollida dels infants al grup de mestres de la Xarxa 0-6 de Girona va generar debats molt intensos, amb dubtes, noves oportunitats i maneres de fer, idees, recursos, etcètera, que cada persona seguirà ampliant en la seva realitat particular.

Cada mestre i cada educador va marxar amb una motxilla ben carregada de noves experiències compartides. ■

Mestres de la Xarxa 0-6 de Girona

El meu, el teu, el nostre equip?

Amb l'aparició de la figura de la direcció, la concepció del treball en equip pren una dimensió diferent. Com s'inicia o s'intensifica el treball en equip des del rol de la persona que ocupa la direcció de l'escola? L'autor reflexiona sobre el treball en equip des de la seva realitat amb equips de mestres d'educació infantil, i llença qüestions de fons que ens trobem a la realitat però de les quals no se'n parla.

Roger Prott

Estimats lectors i lectores de la llunyana Espanya, us preguntareu: per què us ha d'interessar a vosaltres el tema del treball en equip? En quines condicions treballeu? Com que ho desconec, en aquest article podreu llegir-hi de quina manera treballam, dins de la República Federal Alemanya (RFA), amb els directors d'escoles bressol i parvulari, respecte al treball en equip.

Qui pertany a l'equip?

Per principi i norma general, a la RFA gairebé ningú no gosaria argumentar en contra del treball en equip, perquè el que s'entén sota aquest concepte és molt variat. Tot sovint podem llegir expressions com «la directora i el seu equip», o se sent a dir: «O sigui que el meu equip...» Aquestes formulacions constitueixen l'excusa perfecta per plantejar qüestions que afavoreixen la discussió, com ara: «Que potser li pertany, l'equip, o si no per què fa servir "el meu"?»; «En quina mesura treballen amb plena independència, els teus educadors?» «Aquest sentit de la propietat, pot repercutir o influir d'alguna manera en el comportament de la direcció o en la gestió i administració del centre?»

«El teu equip i tu»... Pel que sembla, el director no hi pertany, a aquest equip. Uns practiquen el treball en equip, i ell? Com treballa juntament amb els altres?

En ocasions, l'expressió «el meu equip» únicament s'utilitza d'una manera informal, ja que tot sovint el concepte es mostra molt poc clar pel que fa a la funció que desenvolupa, i això provoca una certa desconfiança o reticència pel que fa a les competències dels col·laboradors. Aquest concepte també permet entreveure-hi un xic de temor. Si el director forma part de l'equip, aleshores no es tractaria tant de dirigir un equip sinó que seria més aviat una tasca desenvolupada per part de tothom en conjunt? Així doncs, per què hi ha d'haver un director, i per a què cobra?

Aquest tipus de reflexions determinen en la vida diària en quina mesura es treballa com a equip i dintre de l'equip. Independentment que s'hagi aclarit la posició del director, hi ha una sèrie d'aspectes rellevants per tenir en compte.

El treball en equip sembla una condició de qualitat, el valor del qual és superior al simple fet de treballar junts. Si algú ens pregunta, acostumem a dir: «Formem un bon equip. Ens entenem, tenim la mateixa imatge del que és un infant, i tots tenim la mateixa edat.»

Rara vegada se sent a dir: «Ens sabem barallar de valent, i ens podem criticar mútuament sense que ningú se senti ofès ni s'enfadi. Això és el que ens permet avançar.»

Per descriure els aspectes bons d'un equip s'acostuma a fer èmfasi en la igualtat i la semblança, i no pas en la individualitat ni la diversitat. Simfonia sí, *free jazz* no.

Un dels motius per a l'homogeneïtat resideix, de fet, en el desig d'evitar els conflictes. Per dir-ho d'una manera positiva: tots els companys volen arribar a un acord, aspecte que es fa manifest clarament quan, per exemple, s'ha de substituir un dels educadors. Com hem de continuar? S'ha de mantenir l'estat de confiança o potser el lloc que ha quedat vacant representa la possibilitat de poder fer algun canvi?

Cadascuna de les places que queden vacants ofereixen al director la possibilitat d'exercir una influència activa sobre el desenvolupament de l'equip: per una banda, a través de la possibilitat d'escollir el nou educador, i per l'altra, a través de la forma de participació dels companys i companyes actuals que ja formaven part de l'equip. El desenvolupament de l'equip equival a desenvolupament personal, i a l'inrevés.

Què és un equip?

Es considera que els equips són «bons» (funcionen) quan existeix una acceptació mútua, quan es valoren les competències individuals, quan tothom aporta la seva part al projecte global i s'assoleixen els objectius comuns. Però que potser tot això no deixa de ser comú i vàlid per a altres formes de treball en col·laboració?

Els equips que assolixen l'èxit cobreixen cinc funcions en nou àmbits de competència. Un equip assumeix diferents rols en diferents persones. Quins són aquests rols?

- El descobridor, per poder seguir desenvolupant-se i per tal de no caure en la letargia o l'autosuficiència;
- Els organitzadors, perquè organitzin i duguin a terme el desenvolupament permanent;
- Els supervisors, que procurin que els canvis tinguin un sentit i no s'assoleixin a qualsevol preu;
- El conseller, per tal d'assegurar els resultats, de manera que la qualitat obtinguda respongui també als criteris d'exigència externa.

La cinquena funció és alhora també una tasca: tot s'ha de mantenir unit (tot s'ha de considerar una unitat).

En cada equip hi acostuma a haver diferents rols, que poden ser assumits per persones diferents:

- La persona creativa/innovadora, que aporta idees i qüestiona tot el que hi havia anteriorment;
- La convincent, que adopta les idees i fa que l'equip se'n pugui sentir orgullós;
- La desenvolupadora, que cerca noves vies i pot modificar les idees;
- L'aplicadora, aquella que, quan n'està del tot convençuda, es posa mans a l'obra per a la realització de la idea d'una manera vehement;
- L'encarregada, responsable de l'acompliment i execució dels plans, tenint en compte que s'han de respectar els acords;
- La supervisora, que controla i analitza amb detall tot allò que falla i quina n'és la causa;
- La de salvaguarda, que té en compte els valors als quals no es pot renunciar, protegeix el grup i procura que es mantingui la tranquil·litat encara que hi hagi canvis;

- La consultora/assessora, que proporciona tota mena d'informacions per tal que es puguin preparar les decisions, siguin de tipus intern (sobre els processos laborals i l'estat del seu desenvolupament) com de tipus extern, que permetin valorar si seran necessàries o no (més) modificacions.

La persona de contacte/unió serà la responsable de mantenir una relació equilibrada entre totes aquestes funcions.

En un cas ideal, nou membres d'un equip personificarien cadascun una d'aquestes funcions, tot i que no ha de ser així de manera obligatòria. Pot ser que una persona tingui més d'una funció o que diversos companys i companyes es puguin repartir una mateixa funció. El que és realment important és que la consecució de tasques oposades (per exemple, la de desenvolupadora i la de salvaguarda), tot i ser antitètiques, es percebin també com a funcionals per a l'equip i per a l'èxit, perquè totes

es faran servir. Quan en un equip algú pateix o el director es desespera perquè un determinat educador «una altra vegada» torna a tenir una idea o resulta que és «sempre el mateix» company el que expressa els seus dubtes, tothom ha de reflexionar sobre qui serà la persona que podria reprendre aquesta funció de substituir-lo per provocar un canvi. L'adjudicació ferma d'una determinada funció a una persona en concret limita les possibilitats de desenvolupament i, a la llarga, també acaba perjudicant l'equip.¹

L'anàlisi de l'estructura de l'equip ajuda el director a reconèixer els problemes latents o oberts i li permet preparar els canvis que haurà de fer. D'aquesta manera podrà examinar o desenvolupar els objectius previstos per al centre educatiu o assignar objectius per al desenvolupament del personal. Com més aconsegueixi involucrar els companys i companyes en el procés reflexiu i electiu, més intensament reforçat en sortirà el procés de desenvolupament personal i a la vegada, de retruc, el desenvolupament de l'equip.

Mancances com a motiu per a endegar modificacions?

Els equips tendeixen a equilibrar i igualar els seus membres. En els nous, el que es busca és saber si aquests «hi encaixen», i des d'aquest concepte

s'entén que pensin, sentin o actuïn de la manera més semblant possible a la resta. Que «hi encaixin» també vol dir que completin amb altres conceptes els ja existents. Les actituds (mentalitats) equilibrades es converteixen ràpidament en actituds (mentalitats) adaptades, i això constitueix un perill. Un segon perill és que l'equip se separi de les influències externes productives. I un tercer perill radica a arribar a una conclusió equivocada, de manera que la situació es podria eternitzar.

Quan un equip aconsegueix una homogeneïtat continuada durant un cert període de temps, és altament probable que es pugui pronosticar un conflicte posterior. En les escoles infantils de dimensions reduïdes aquest problema apareix amb força freqüència a través de la situació següent: dos dels educadors han treballat conjuntament durant molts anys, mentre que la tercera plaça del centre es cobreix amb algú nou gairebé cada any perquè queda vacant. En les escoles de dimensions superiors, les persones novingudes arriben a ser més aviat tolerades com a cap de turc o com un element exòtic, tot i que això no soluciona pas el problema de base.

Per al director és especialment important tenir en compte i analitzar l'estructura de l'equip. Reafirmar-se a si mateix de tant en tant en la funció de director, observar quina edat tens i quina edat tenen els teus

companys, quin grau d'experiència laboral (en tot aquest temps) han adquirit i com està distribuït, són aspectes de gran ajuda a l'hora de dur a terme una valoració realista del potencial canvi de tot l'equip en conjunt i en paral·lel amb les necessitats específicament pedagògiques.

Els companys joves, dinàmics, que han acabat recentment els estudis, necessiten suport i una orientació experimentada, vigent i adequada; per contra, els equips fortament establerts s'aprofiten dels nous punts de vista en el moment adequat. Quan un equip presenta una estructura d'edat força uniforme, pot arribar a donar problemes en matèria de desenvolupament del centre –i això és vàlid per a qualsevol grup d'edat. A tall d'exemple, comentar que a la RFA actualment hi ha una manca de gent especialitzada. Són molts els centres que no troben noves generacions d'especialistes; la mitjana d'edat se situa en els cinquanta anys aproximadament. Molt aviat els educadors arribaran simultàniament a la jubilació, de manera que perilla la continuïtat de la feina, una tasca a molt llarg termini per al responsable educatiu.

A curt termini, el present es va tornant difícil. Els educadors i educadores que han acabat recentment els estudis busquen més aviat ocupar una plaça en un «equip jove», potser per temor que en un «equip vell» (consolidat) els acabin marginant, o potser per por que en un

grup així no puguin aportar res de nou. En aquells grups on la rutina ja està molt establerta, és molt fàcil que passi això, perquè l'experiència també constitueix un punt fort. Els educadors joves, tot i ser els que posseeixen el potencial de desenvolupament més gran, no disposen del potencial de modificació. Per tal de dur a terme modificacions és necessari tenir una forta autoestima i seguretat en un mateix: qui és insegur, s'aferra als recursos existents, i el resultat forçosament és el d'immobilitat, passivitat.

Tot allò que és vàlid per a les funcions i les tasques dins d'un grup, també pot fer-se extensible als criteris d'edat i d'experiència laboral: tot s'ha de tenir present!

Aquesta afirmació també és vàlida per a les competències personals (com l'autoestima, l'amor pel risc, la serenitat) i també per a les competències socials (com ara saber escoltar, saber transmetre, saber estimular i motivar). L'homogeneïtat impedeix el desenvolupament i el treball en equip; si totes les persones són diferents, no n'hi poden haver de marginades.

Atès que, des d'aquest punt de vista, els «equips més vells» ho tenen més difícil per generar aquesta «diversitat de personal», en els «equips joves» s'hauria de tenir especialment en compte introduir personal educatiu de més edat. Quan aquest tipus de places deixin d'estar disponibles, els joves

educadors també acceptaran els «equips vells (consolidats)». Això és el que jo anomeno cooperació professional exitosa de la institució en general.

Com es crea un equip?

Molt lentament, i de manera progressiva. El procés pot començar amb la persona que dirigeix l'escola, que en primer lloc haurà de tenir clar quina és la posició que vol adoptar o ha d'adoptar enfront dels seus companys. Què entén aquesta persona pel concepte «equip»? N'és una part o prefereix considerar-lo «el seu equip»?

El director pot utilitzar gairebé qualsevol context per estimular o intensificar el treball en equip. Això pot constituir l'inici d'un projecte d'aplicació pedagògica adult amb trets democràtics. Altrament descrit: el desenvolupament de l'equip i la participació van de la mà.

En el moment en què tots els educadors, fins i tot els educadors de suport, poden prendre decisions, han de ser conscients de l'envergadura de la seva decisió i posar-se tots d'acord. La pregunta «A qui necessitem dins de l'equip?» implica que tots tenim assumit el coneixement de qui «som» nosaltres. Quines funcions desenvolupem i quins són els nostres àmbits d'acció, i què seria desitjable que ampliéssim o modifiquéssim? Les discussions necessàries respecte a aquests punts aclareixen la consciència i el coneixement que tenen sobre si mateixos els educadors que hi són presents, individualment i en tant que grup/equip, és a dir, com es veu cadascú a si mateix i com et veuen els altres. Aquest coneixement es compara amb un model d'equip com el que hem descrit esquemàticament abans.

És important fer una tasca d'acollida, familiarització i aprenentatge al nou educador que formarà part de l'equip. L'ha de fer el director mateix, o potser aquesta tasca pot encarregar-se a un company recomanat o qualificat?

Hi ha dos errors que sempre es repeteixen. En primer lloc, el procés d'aprenentatge o adaptació no es du a terme de manera conseqüent, perquè la gent no s'acosta suficientment al nou educador i en certa manera se'n volen menysprear les qualificacions. De fet, no es tracta de

criticar-ne la feina, sinó de trobar conjuntament la millor manera de poder fer que les capacitats existents encaixin.

En segon lloc, el temps de prova i el d'adaptació s'estableixen simultàniament. No obstant això, el primer és formal, i l'altre, per contra, hauria de ser individualitzat. Ja sabem que hi ha una diferència entre el fet d'haver acabat els estudis recentment o tenir ja deu anys d'experiència laboral. A més, també penso que, en una escola d'educació infantil, un educador se sent més o menys familiaritzat amb el lloc quan ja ha viscut com a mínim tot un curs escolar sencer. En aquest cas, també és diferent si un participa de forma activa en els moments més importants de l'escola durant el primer quart d'any o després de passats deu mesos de curs.

Podem resumir-ho?

Deixo aquí algunes preguntes que pot fer-se la persona que dirigeix una escola amb relació al treball en equip, i que poden resumir el que he anat definint en aquest article:

- Prenc la incorporació d'una nova persona a l'equip com a excusa per discutir sobre el desenvolupament de l'escola i de l'equip?
- Quines necessitats/exigències (noves) haurà de cobrir l'escola?

- Qui farà l'acollida del nou mestre o mestra?

No obstant això, la qüestió que es considera realment important és la següent:

- Com puc passar a pensar en un «nosaltres» com a equip en comptes de pensar en un «jo» com a persona directora?

Nota:

1. Hi ha una cosa pitjor per al desenvolupament que fixar o establir, i és el fet que una funció resti completament inacabada (incompleta). ■

Roger Prott, pedagog

Nayan i Naia

Marta Ordóñez i Cristina Roca, mestres d'escola bressol

Els infants necessiten estar en contacte amb altres per créixer. Com a éssers socials, necessiten l'altre per esdevenir persones i establir vincles que els permetran comprendre i prendre consciència del món que els envolta.

A l'escola bressol també es donen infinitat de situacions on es posen en joc les habilitats socials de les nenes i els nens: conflictes, acords, converses, pactes... situacions de relació que sorgeixen de manera espontània per la necessitat social de què parlàvem.

No cal afegir materials ni forçar situacions per provocar aquestes relacions. L'interès que tenen els infants per l'altre és innat, i en qualsevol racó, pedrís, espai... on se sentin segurs i còmodes pot començar un diàleg entre ells que els permeti expressar i exterioritzar allò que senten vers l'altre.

Un matí al jardí, en Nayan i la Naia van tenir aquesta necessitat d'acostar-se l'un a l'altre, d'acompanyar-se, parlar i acaronar-se. I així, potser, enfortir un vincle. Sense presses, amb temps i en un entorn adequat, només amb les mirades i els gestos sembla que en tenien prou per entendre's.

Darrere de tota aquesta situació, hi ha un adult, en un segon pla, però present, amb una actitud receptiva, que els mira, els escolta i els respecta. Un adult que, amb una mirada afinada, observa, fotografia, reflexiona, es pregunta, interpreta, comparteix amb l'equip... documenta. I ho fa per donar sentit a aquests petits moments quotidians i posar-los en relleu, per, en definitiva, donar força a una imatge d'infant protagonista i capaç. ■

Acompanyar el plor infantil

Amor i respecte

Alfredo Hoyuelos

Al principi del curs 2009-2010, a les escoles infantils municipals de Berriozar (Navarra) vam proposar reflexionar, des d'un calidoscopi cultural ampli (psicologia, antropologia, pediatria, arts, fisiologia, neurologia i sociologia), sobre el sentit del plor en la infància i la manera d'acompanyar-lo professionalment.

Són sis les premisses que, com a actitud ètica, volem desenvolupar. Són aspectes coneguts, però que en un tema com aquest convé recordar particularment:

- Els infants tenen potencialitats i plasticitat per a l'aprenentatge, també en experiències cognitives i emocionals que tenen a veure amb el plor.
- Els nens i nenes són originals i incomparables. És important ressaltar aquest aspecte sobretot a algunes famílies quan comenten, per exemple, que «només plora el meu».
- L'escola ha d'oferir, el màxim possible, un ambient relaxat i de confiança seguritzant.
- Cal evitar sempre predeterminismes, com el clàssic «Ja veuràs com plora».
- El plor sempre té raons. Mai no és caprici ni manipulació.
- Les llàgrimes són una forma d'expressió que hem de reconèixer, també, en els seus «cent llenguatges».

D'aquesta manera, el plor sorgeix com a necessitat, i a l'escola ha de trobar la manera de transitar, sempre, com a dret. Des d'aquesta condició, aquests són alguns aspectes que, en la pràctica, hem desenvolupat com a pautes per reflexionar i compartir entre nosaltres en les reunions de revisió pedagògica:

- No hem de tallar el plor per cap concepte. És el nen o la nena qui ha de trobar la seva iniciativa per buscar i trobar la seva forma de consol.
- La nostra funció, en canvi, és acompanyar el plor i el sentiment del nen des d'on cada nen i nena ho permeti. No tots desitgen que els agafin en braços o els abracin.
- Acompanyar empàticament –moltes vegades des de l'art del silenci– significa no restringir, reprimir o despistar el plor per consolar l'infant, o perquè s'acabi al més aviat possible. Ni una llàgrima ha de quedar continguda o pendent.

- De la mateixa manera, estar amb un nen o nena que plora ens exigeix dedicació, estar emocionalment disponibles i no despistar: hem d'estar només pel que estem.
- Hi ha uns setze tipus de llàgrimes diferents. Ara el nostre repte consisteix a alfabetitzar-nos en la gramàtica, la tonalitat i el llenguatge del plor per distingir-ne la forma, saber-lo acompanyar diferencialment i poder descobrir com es desencadena i per què es calma, sempre des de cada nen o nena.
- Anomenem «plor d'alleujament» aquest possible dolor o les llàgrimes que, alguna vegada, han pogut quedar pendents. Moltes vegades he vist «caigudes» o «petitíssims accidents» que des del punt de vista objectiu semblen insignificants, però que des del punt de vista del nen o de la nena són una ocasió desencadenant per plorar. Aquest plor mereix la nostra màxima atenció i respecte, com quan de vegades nosaltres plorem al cinema, encara que sabem que als actors o actrius els han pagat per actuar.
- Una menció especial mereix el xumet. El xumet (i altres formes de restricció del plor infantil) sorgeix històricament com un tap que traïx el dret de l'infant a plorar. Els xumets no ens agraden, però ens sembla molt violent prendre'ls-els

quan ja els duen des de casa. Hem decidit respectar l'ús del xumet, però no potenciar-lo posant-los-el cada vegada que cau o que, de vegades, el tiren.

- En aquesta mateixa línia, és important desterrar paraules o frases com: «No es plora», «No n'hi ha per tant», «No ploris més», «Ja n'hi ha prou», o el clàssic «Xxxxxt» (aquest so onomatopèic que fem de vegades per indicar als nens i nenes que callin).

Aquest és un tema que ens remou personalment i professionalment. En això estem: aprenent a documentar-lo i acompanyar-lo amb una presència apropiada, i amb amor i respecte. ■

Alfredo Hoyuelos, doctor europeu en Filosofia i Ciències de l'Educació i coordinador de Tallers d'Expressió del Patronat Municipal d'Escoles Infantils de Pamplona

Imatges de les escoles infantils municipals de Berriozar.

Autor: Alfredo Hoyuelos

La teoria de les peces soltes

Àngela Bosch

L'autora ens apropa a una teoria sobre la creativitat a partir de propostes de joc i materials obertes, sense definir, i amb una infinitat de possibilitats per descobrir, inventar i crear. Aquesta teoria va ser anomenada de «les peces soltes» per Simon Nicholson, un arquitecte que apropa la creativitat a tothom, desterrant la creença que només unes poques persones dotades poden ser creatives.

Als anys setanta (concretament l'any 1972) un artista i arquitecte anomenat Simon Nicholson va publicar un article titulat «La teoria de les peces soltes. Un important principi per a la metodologia del disseny». L'article comença dient:

«La creativitat és per a uns pocs dotats: la resta estem obligats a viure en entorns construïts per aquests pocs dotats, escoltar la música d'aquests pocs dotats, utilitzar els invents i les arts d'aquests pocs dotats, i llegir els poemes, fantasies i jocs d'aquests pocs dotats.

«Això és el que la nostra educació i cultura ens condicionen a creure, i aquesta és una mentida culturalment induïda i perpetuada.

«Basant-se en aquesta mentida, l'elit cultural dominant ens diu que la planificació, el disseny i la construcció de qualsevol part de l'entorn és tan difícil i tan especial que només uns pocs dotats –aquells amb graus i certificats en planificació, enginyeria, arquitectura, art, educació, psicologia conductual, i altres– poden resoldre correctament els problemes de l'entorn.»

Una introducció potent per a una teoria que reforça el pont entre l'ésser humà i la natura, que promou el «pensar amb les mans» o «aprendre fent», però que sobretot considera que tothom té capacitats creatives i que l'únic

camí a la creativitat és crear. Nicholson defensava que: «En qualsevol entorn, tots dos –el grau d’inventiva i creativitat i la possibilitat de descobrir–, són directament proporcionals al nombre i tipus de variables que hi ha en l’entorn.» La meua interpretació de les seves paraules ve a ser que en un entorn ric les idees es combinen, es multipliquen i generen nous aprenentatges.

Arribats a aquest moment voldria fer un incís en dos aspectes que, si bé inicialment poden semblar contradictoris, són més aviat complementaris. En primer lloc, remarcar que és una proposta adreçada a persones de qualsevol edat i en qualsevol moment evolutiu. Tothom pot ser creatiu, només cal temps i espai per crear. I, en segon lloc, Nicholson considerava primordial donar prioritat als infants. La manera de fer-ho, al seu entendre, és crear entorns rics, amb materials poc específics que generin processos de joc oberts, i fer-ho en aquells espais on els infants passen temps: escoles i parcs, però també hospitals, museus, parcs naturals... En aquest sentit, reitera la importància d’oferir als infants, des de ben petits, materials estimulants, temps per explorar-los i la possibilitat d’implicar-se, de provar, fer i desfer sense por de ser jutjats ni menystinguts. En un entorn altament interactiu, els infants actuen sense cohibir-se, exploren, experimenten sense prejudicis vers el procés ni vers la imatge que projecten de si mateixos. Mostren la seva curiositat, la seva naturalitat, la seva manera de relacionar-se amb l’entorn. L’infant és el model. D’aquest punt se’n pot destriar la necessitat d’estudiar en profunditat el comportament dels infants i interpretar quines són les seves necessitats per donar-hi resposta, reivindicant la figura de l’adult competent que, independentment de la seva professió, quan entra en contacte amb infants es preocupa per atendre les seves necessitats reals, els observa i els parla en el seu propi llenguatge, aplicant posteriorment aquesta informació a la seva feina, bé sigui mestre, arquitecte, metge o porter.

Entenem per «peces soltes» aquells objectes sense finalitat lúdica que, en un context determinat, permeten a una persona explorar i explotar la seva creativitat. Són objectes que es poden combinar entre si per formar composicions i escenaris de joc, i que destaquen per les seves qualitats i per les seves possibilitats: l’infant pot escollir com utilitzar aquests materials, ja que són materials inespecífics i sense una finalitat concreta, que afavoreixen el procés d’aprenentatge obert i guiat pel propi interès,

adaptat al propi moment evolutiu. El tipus de joc que sorgeix ajuda l’infant a concentrar-se i a centrar la seva atenció, a aprendre mitjançant l’assaig-error. El joc amb peces soltes ofereix possibilitats infinites de joc i estimula la creativitat, el pensament divergent i la resolució de problemes que sorgeixen durant el procés creatiu.

Com i per què explorar en la teoria de les peces soltes

Entre els motius que sostenen la importància d’aquesta teoria cal destacar que:

- Es basa en el joc i en el procés obert, ple de possibilitats.
- Els materials naturals hi són presents, i amb un pes específic.
- Ofereix la possibilitat de fer-se preguntes, equivocar-se i resoldre problemes i reptes.
- Esperona la creativitat, l’encén, la incita, entenen el fet creatiu des d’una perspectiva global i àmplia, com la combinació del que un pot fer i el que un té.
- L’aplicació d’aquesta teoria en el marc d’una comunitat la beneficia i la transforma profundament, canvia la concepció que tenim de l’entorn i també del medi ambient.

Algunes consideracions que s’han de tenir presents a l’hora de proposar espais que incloguin peces soltes:

- Oferir materials en quantitat suficient, i en un context que permeti combinar-los entre ells.
- Assegurar-nos que els infants gaudeixen de temps per al joc lliure en un context ric i estimulants, amb aquesta varietat de materials a l’abast perquè els puguin utilitzar quan ho necessitin, perquè els infants tinguin temps per conèixer-los i explorar les possibilitats i els reptes que sorgeixen de combinar-los.
- Procurar que els muntatges es puguin conservar durant un període de temps suficient per a l’observació, la reflexió, la modificació. Aquest punt és molt important, ja que ofereix perspectiva.
- Documentar acuradament els processos utilitzant diferents suports (fotografia, gravació de veu, vídeo, documentació escrita...) i analitzar i

interpretar aquesta documentació per extreure informació que és utilitzada en benefici del procés en si.

Els materials

Els materials que poden ser considerats «peces soltes» es poden dividir bàsicament en dos grans grups:

Naturals o recollits de la natura:

- aigua, sorra, arròs, sal, grava, terra...
- petxines, conquilles
- plomes
- llavors, tavelles
- pedres, vidre de mar
- troncs, branquillons, rodells de troncs
- pinyes, fruits secs i cloves
- fulles, flors, branquetes d'herbes aromàtiques

Processats, artificials o modificats:

- pom-poms (de paper, de fil, de llana...)
- teles i retalls de roba, feltre...
- xapes d'ampolla, femelles, visos...
- taps de suro, de plàstic
- botons, pinces d'estendre la roba
- ulls de joguina per a manualitats
- bastonets, palets i canyetes
- tesselles, bales de vidre
- monedes
- granadura (de la que s'utilitza per a bijuteria)
- boletes i peces de fusta
- rullo de perruqueria
- pasta alimentària, sèmola

- mandrins i rotlles de paper
- peces de fusta per a construccions i blocs lògics

Alguns objectes que podem utilitzar per combinar amb aquests objectes principals són:

- galledes, caixes, capsos
- pots, llaunes, envasos, ampolles
- miralls
- bols, plats, safates
- pinzells
- pinces i tenalles, coladors
- animals i figures humanes de goma
- oueres, motllos de magdalenes, de bombons...

Els beneficis per a la comunitat

El desenvolupament d'aquesta teoria condueix la comunitat a una profunda transformació que arrela en el sentiment de pertinença, motivat en gran part per la implicació en els processos i el disseny dels espais propis de la comunitat. D'aquesta manera, i gràcies a aquesta implicació, com per un efecte dòmino diferents aspectes de la comunitat (des del currículum educatiu fins a la concepció dels espais públics, passant una oferta d'aprenentatge allunyat de la pura contemplació i més centrat en la participació) es transformen per donar lloc a una comunitat amb un fort vincle entre els seus membres, però també amb els propis espais. Uns espais respectuosos amb les necessitats de tots els seus habitants, uns espais sempre oberts al canvi, pensats per acollir les persones, focalitzats en les seves necessitats. És com convertir una casa en una llar. ■

Àngela Bosch, mestra i autora del blog Encenent la imaginació
www.encenentlaimaginacio.blogspot.com

Bibliografia

Article original:

<http://ojs.lboro.ac.uk/ojs/index.php/SDEC/article/view/1204/1171>

El pájaro Carpintero

Tallers i Materials per a l'experimentació
i el joc lliure

www.alexrigol.wix.com/elpajarocarpintero

Conversa amb Ernest Villegas

Ernest Villegas és un jove actor de teatre però que ja té una trajectòria molt significativa en aquest àmbit, i fins i tot al món de la televisió i del cinema.

Ens rep a casa seva quan s'està preparant per a l'obra *L'orfe del clan dels Zhao*, que representarà al Teatre Romea. Volem parlar amb ell per intercanviar impressions sobre les proximitats que hi ha entre l'escola i el teatre, l'actor i el mestre, dos mons i dos oficis que utilitzen la paraula com a eina de comunicació. També volem saber com han viscut les conseqüències de la crisi les persones que estan al món del teatre i com s'organitzen per resistir.

Infància: *Ernest, creus que hi ha alguna mena de contacte entre l'ofici d'actor i el de mestre?*

Ernest Villegas: Per mi el punt de contacte és el de la comunicació. No conec gaire el vostre món, tot i que he treballat com a educador amb nens i nenes fent teatre en activitats extraescolars, i malgrat que em preparava les classes amb una estructura, treballar amb infants et fa estar en aquell terreny d'imprevisibilitat que al principi sobta però que és fantàstic! Amb ells, amb els nanos, vaig aprendre a escoltar, a saber com estaven aquell dia... i aquest aprenentatge ha estat fonamental per a la meua vida d'actor. Crec que és molt important aprendre i saber escoltar. Globalment crec que no hi dediquem gaire energia, a això... També hi ha l'element de la seducció. Jo, com a actor, haig d'aprendre a seduir: el públic, els

companys... Ara m'adono que tenim un paral·lelisme molt fort, perquè vosaltres també heu de saber seduir!

I.: *Quan actueu ho noteu, si connecteu amb el públic?*

E. V.: I tant! El públic respira! Un públic massa passiu no et comunica, i el públic el sents més actiu en els teatres petits, on hi estàs més a prop. Sovint mires els ulls del públic, t'hi recolzes d'alguna manera. Això t'ajuda a fer el teu paper.

També hi ha l'element de la repetició, que crec que d'alguna manera ens el trobem tant mestres com actors. Nosaltres fem una obra i la tornem a fer l'endemà, però amb un públic nou que has de seduir altra vegada... Hi ha la necessitat de construir cada dia una nova sensació de proximitat amb l'alumne i amb l'espectador. És molt bonica, aquesta aparent rutina de la repetició, que et porta a aprendre coses molt maques que toquen les relacions humanes. El que jo intento en la meua feina és mirar de no deixar indiferent qui em ve a veure. Podrà sortir més trist, més alegre, després d'haver vist l'obra, però no m'agradaria deixar ningú indiferent. Crec que els mestres també intenteu això... no deixar cap noi indiferent. Quan recordo els meus mestres i professors, només recordo els que no em van deixar indiferent, els qui em van portar a comprar-me un llibre... Ara recordo un professor a l'institut... jo el volia escoltar! M'apassionaven les seves lliçons d'història... però recordo que érem només deu els que estàvem seduïts així! És difícil. És un repte.

I.: *Algú deia que actuar no era posar-te una màscara sinó treure-te-la. Els mestres també tenim el deure de ser honestos.*

E. V.: Entenc el que dius... tot i que els actors també juguem a manipular, a mentir, d'alguna manera. En francès, «actuar» és *jouer*; en anglès, *to play*, cosa que et porta cap al terreny del joc i en certa manera de l'engany... però aquest engany ha de ser de debò! És una mena de contradicció, però és així. Hem de jugar, hem d'enganyar amb honestedat, perquè aquell personatge el faig jo! És curiós! Aquesta ambigüïtat la veiem més bé en el món de la televisió que al del teatre. Si tu ets el dolent d'una sèrie, et pots trobar que t'increpin pel carrer! La gent a la televisió no veu la persona, veu el personatge!

Però és cert. Ara pensava que com a pare també educo i també haig de ser honest. Per mi, l'hora del conte amb la meua filla va a missa! Per mi és molt important aquella estona, perquè la vull fer viatjar en les històries! Aquesta consciència d'honestedat l'ha de tenir tota la societat, no només l'escola!

I.: *Parlem una mica de com creus que s'ha d'apropar el llenguatge del teatre als infants i joves en el context de l'escola.*

E. V.: Mira, al Teatre Nacional els dijous es fa una sessió de tarda i s'omple de nois i noies per veure obres com ara *La plaça del diamant*. Et pots imaginar que l'estan llegint a l'escola o l'institut, però seria molt maco que abans de venir poguéssim anar a parlar amb ells, per explicar-los com hem preparat l'obra, quins fragments hem fet i quins altres hem desestimat... Crec que seria fonamental construir situacions com aquestes per ajudar els nois i noies a venir al teatre.

A *Misteri de dolor*, una obra amb un argument molt fort, on un noi s'enamora de la filla de la seva companya, va ser molt maco representarla per a joves que tenien la mateixa edat que la noia de la història... Aquella noia era de la seva edat! I els joves eren allà, mirant, sense poder canviar de canal! Jo això ho trobo molt maco. Però també és cert que s'ha de saber anar al teatre, fent silenci, escoltant... això també s'aprèn, i aquí l'escola crec que sí que hi té un paper.

Mira, hi ha una altra estratègia, que és barrejar els adolescents amb públic normal. Al Lliure s'havia fet aquesta proposta. Això funciona molt bé.

I.: *Com creus que es pot ajudar des de l'escola a fer bons espectadors de teatre?*

E. V.: Doncs veient-ne molt. Aprendre a saber el que significa anar al teatre. Saber que dalt de l'escenari hi ha un actor amb sentiments, que t'explica la història. I també penso que és important aprendre com funciona el teatre.

El tema del teatre infantil crec que també és important. Penso que hem de ser molt exigents amb el que es fa per als nens. Hi ha qui pensa que com que són nens s'ho poden empassar tot, però jo crec que s'ha d'anar molt amb compte amb els joves espectadors. Crec que l'escola també ha d'exigir espectacles de gran qualitat.

I.: *Per acabar, Ernest, et volíem demanar com heu viscut des del món del teatre les conseqüències de les retallades en l'àmbit cultural. Com ha reaccionat la gent del teatre i com us organitzeu per resistir aquests envits?*

E. V.: Doncs primer molta impotència. Econòmicament, l'aplicació del 21% d'IVA ha estat una estocada a la gent que vol crear fent petits projectes. Hi ha hagut una davallada molt significativa dels projectes nous, i s'imposen les reposicions. Si una cosa funciona es torna a programar. Hi ha menys espai per a la creació. Avui, engregar un procés costa molt més, perquè ens hi juguem molt, fins i tot econòmicament!

Hi ha, però, una part positiva d'aquesta gran merda que s'han inventat: la gent té ganes d'explicar coses sabent que ens toca treballar més. Ara toca treballar més i millor; ja ens queixarem quan les coses vagin bé. Ara toca ser creatius, imaginatius, hem d'inventar noves fórmules! I això, en un moment en què des de la gestió cultural s'imposa la política dels resultats, és francament difícil.

I.: *Què és el que als mestres i a la gent de cultura no ens podran prendre?*

E. V.: Crec que quan vius una injustícia et reivindiques. I quan et reivindiques, et reinventes. No voleu que faci teatre? Doncs ara en faré! I el faré millor que mai! Jo en aquests darrers anys he vist espectacles fantàstics, amb poques floritures, essencials, però fins i tot així el missatge del text et pot arribar. Ara la gent té molt més clara la idea del compromís per fer aixecar les coses. La lluita no és només la protesta. La lluita és també l'actitud per treballar cada vegada millor. ■

Infància i territori ho tenim més fàcil a l'escola rural?

Àngels Sancliments
Xavi Geis

Com es viu una escola rural? Com s'estableixen les relacions? Com s'atenen les diferents individualitats, ritmes i drets dels infants? Com es treballa en equip? Com és la relació amb les famílies? Com s'aborden els projectes en aquest context?

Aquestes són algunes de les preguntes a les quals mirarem de donar una resposta des del nostre punt de vista.

Primer, cal situar l'escola. Ens trobem a Rellinars, un petit poble de 720 habitants a la comarca del Vallès Occidental. Actualment al centre hi ha 68 infants, repartits en quatre espais: petits (infantil), dos espais de mitjans (primer, segon i tercer de primària) i grans (de quart a sisè). Som l'única escola rural de tota la comarca, cosa que fa que no sigui possible organitzar cap tipus d'agrupament o ZER amb cap altra escola. Disposem d'un equip de sis mestres a jornada sencera i dos mestres a jornada parcial.

Com es viu una escola rural?

Nosaltres creiem que una escola rural es viu ben diferent d'una a una altra, tal com passa a les escoles urbanes o completes. El que sí que es viu d'una manera semblant és l'evidència de la diversitat, la proximitat a l'entorn natural i social, l'estreta relació amb les famílies, el coneixement de tots els infants de l'escola..., i aquest ha de ser un element clau per l'obertura de l'escola al seu entorn més immediat, però també deixant que hi entri el món, comproment-la.

Sovint sentim a parlar de l'excel·lència de l'escola rural, de les seves bondats, del tractament de la diversitat, de la relació amb l'entorn... com si tot això ja li fos inherent, vingués amb l'edifici. Segurament qui conegui mínimament l'escola rural de seguida pensarà en la gran diversitat d'escoles petites, de projectes educatius, de maneres d'entendre l'aprenentatge, de relacionar-se amb l'entorn... de cadascuna. Nosaltres aquí, des de la nostra humilitat, volem compartir la mirada del projecte educatiu cap a aquest entorn i la manera d'aprendre.

Defensem o creiem en una escola oberta on tothom hi té cabuda. És per aquest motiu que oferim espais per a la relació, l'intercanvi, la participació de les famílies i els veïns del poble. A les entrades i sortides de l'escola, si ho desitgen, les famílies hi accedeixen i poden parlar amb els mestres, llegir el diari, seguir alguns dels projectes que es fan públics... Setmanalment oferim la possibilitat de participar (com a protagonistes o acompanyants) als tallers, que són proposats per les mateixes famílies o pels mestres i on s'hi poden apuntar, de manera lliure, els infants de 3 a 12 anys.

Trimestralment oferim a les famílies, veïns i mestres la possibilitat d'assistir a «les converses», on l'objectiu és posar-nos en situació d'aprendre per després conversar sobre aquests processos i sentiments. També treballem estretament amb l'AMPA i les entitats del poble.

Obrim l'escola al poble amb la revista que cada mes redacten els infants i joves de l'escola i una mestra; hi expliquem allò que fem i a la vegada serveix d'altaveu del poble i de possibles recomanacions dels infants cap als adults.

Els infants actualitzen el blog de cada un dels grups, als quals us aniem a participar. I també obrim l'espai i possibilitem l'entrada de les famílies durant l'estona de jocs matemàtics. L'objectiu és doble: apropar la vida del grup a les famílies i transmetre una mirada *diferent i més actual* de la matemàtica a l'escola.

Volem compartir el fet que aquesta proximitat a l'entorn i a les persones es recolza en un projecte educatiu reflexionat i compartit amb la comunitat educativa, amb una mirada cap a l'infant des del respecte i plantejant els seus aprenentatges des de la diversitat, però també des de l'excel·lència i l'equitat. Aquest entorn sovint ens ajuda a obrir la mirada i saber, especialment en els diferents projectes que duem a terme.

El Rosendo, un veí de Rellinars, ens ha donat ous fecundats, i amb ell hem compartit tot allò que ha tingut a veure amb la cura dels ous fins al naixement dels pollets. L'hem anat a veure i ell també ens ha vingut a veure a l'escola.

Es tracta d'un projecte d'escola que viu el respecte com a base de totes les relacions. Hi ha una idea de respecte multidireccional (de tothom per a tothom, entre iguals, entre infants i adults, entre adults...), i sempre en tots dos sentits. És una escola que valora la diversitat com a riquesa, on es creu que tot allò que es fa en el grup ha de tenir sentit per a les persones que en formen part, i per això no necessàriament cal que tothom faci el mateix ni al mateix temps ni de la mateixa manera.

També és una escola sensible a les necessitats de l'entorn, on s'afavoreixen usos dels espais escolars que complementin l'oferta del poble i amb una relació fluida amb l'exterior, de manera que és habitual sortir a fora, així com trobar maneres de fer entrar la realitat a l'aula. On es fan públiques i s'obren a l'entorn les tasques escolars que són d'interès per a la comunitat. On s'aprofita el saber de les persones, institucions, etcètera, que ens envolten.

I, sobretot, és una escola compromesa amb el món. On es té en compte la perspectiva global alhora que s'intenta actuar a escala local.

I tot plegat ens porta a entendre una gestió del grup, dels espais, del temps i dels aprenentatges que hi són respectuosos.

A l'escola no aprenem per edats, és a dir, el nen o la nena de tres anys no ha de saber una part del currículum, el de quatre anys una mica més, el de cinc anys més i així successivament. La diversitat dels grups, i no només la de les edats, ens aporta diferents mirades, sabers, interessos, inquietuds, ritmes..., que quan emergeixen i es converteixen en objectius de grup esdevenen projectes volguts i compartits per tots. Som conscients que no tots els infants, especialment en aquestes edats, ens aportaran el mateix, ni els podem demanar coses iguals, ni tindran un ritme semblant, però sabem que allò que anem construint com a grup quedarà com a saber col·lectiu que els acompanyarà al llarg de la seva vida.

El Ton i la Laia, en dos moments diferents (quan tenien tres anys i ara que ja en tenen cinc) controlant el creixement de l'ésser viu. Posen en joc el saber adquirit en diverses ocasions, compartint amb els altres allò que saben o han après.

Treballem amb uns espais i grups on no hi ha una manera de seure, sinó maneres de seure. On habitualment seiem en rotllana per conversar i enraonar (donar raons) sobre el que farem o reflexionar sobre allò que ja hem fet.

On no hi ha franges horàries partides, sinó que planifiquem i/o compartim amb els infants allò que farem, i en cap cas hi ha un timbre o un canvi d'activitat perquè senzillament toca.

On les portes de les diferents classes són obertes, per poder anar a buscar ajuda o bé per estar oberts als dubtes o preguntes que ens formulin els altres.

On els alumnes «experts» poden donar un cop de mà o bé oferir un model als alumnes «novells».

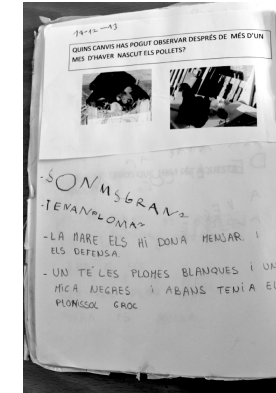
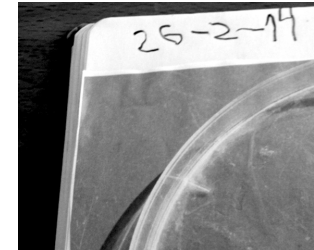
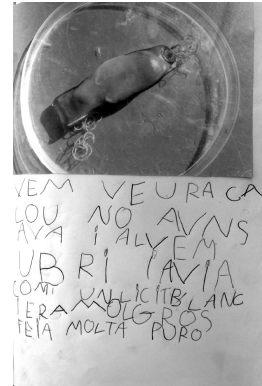

A l'hora de construir una cabana per a les gallines, els companys de la classe de grans ens van ajudar a fer els càlculs dels plànols que primer havien dibuixat, intuïtivament, els nens i nenes de la classe dels petits.

Després un pare de la classe ens ajuda a fer el tancat per a les gallines.

És una escola que no entén els aprenentatges «enllaunats» i sense gaire sentit. On els alumnes no treballen per guardar les seves fitxes en una carpeta o calaix, sinó que quan escriuen o dibuixen alguna cosa ho fan per compartir aquest saber amb els companys i aportant-ho al grup, a la vegada que s'emporten aspectes que ells no havien tingut presents.

Escrivim perquè volem recordar, perquè volem compartir, perquè volem aprendre... i cadascú dins el seu procés i moment. Si cal, la mestra els deixa la seva mà.

Es tracta d'una escola que entén els projectes com una oportunitat d'entendre i situar-se al món, per tant, són uns projectes que no es repeteixen en el temps i que cada any provoquen que avancem en el saber de grup i d'escola.

On els mestres acostumen a treballar plegats dins les aules (els suports no serveixen per partir el grup), on també destinen moltes estones a compartir allò que fan a les classes amb els altres companys per tal de construir projectes molt més rics.

On com a escola ens preguntem sobre el que fem, com ho fem i com podríem millorar-ho.

El claustre, malgrat ser reduït, és capaç d'obrir-se, de compartir, d'escoltar, de participar en grups de treball, d'aprendre, d'implicar-se... i de vèncer la dificultat de ser pocs.

<https://sites.google.com/a/xtec.cat/escolarellinars/>

Àngels Sancliments i
Xavi Geis, escola de Rellinars

Mares, pares i mestres compartint en una de les «converses» que duem a terme de manera regular els jocs matemàtics i la manera en què aprenem les persones.

Vols que t'expliqui un conte?

Vanesa Rodríguez

Ningú dubta de la importància i el valor d'explicar contes a infants i joves, i sabem el poder d'atracció que té una bona història fins i tot en els adults, però què hi ha més enllà del conte? L'autora ens recorda alguns aspectes a tenir en compte per explicar contes dignificant aquests moments.

Tots sabem que explicar un conte no és gens fàcil, i que fer-ho bé, a més, necessita una bona preparació: trobar l'espai adequat per fer-ho; valorar com seure; triar el conte més adient, el material necessari... Aturem-nos un moment, doncs. Pensem en tot el que passa, o en tot el que hauríem de tenir en compte, perquè aquesta estona que compartim amb els altres sigui realment especial; per acompanyar els infants a entrar en un món màgic, diferent, per ajudar-los a somiar...

Per què hem d'explicar contes?

Realment és molt interessant no perdre de vista aquesta pregunta per fer-nos reflexionar. Crec que podem respondre-la basant-nos en diferents aspectes.

Des d'una mirada lingüística, explicar un conte és un model de llengua per als infants (vocalització, pronunciació, entonació, vocabulari...),

imprescindible per potenciar, ampliar i desenvolupar el propi llenguatge oral (base fonamental per a un bon aprenentatge). Des de la mirada lúdica, el conte ens ofereix la possibilitat de gaudir d'una bona estona. Educativament, explicar contes fomenta el plaer i el gust per la lectura (i forma futurs lectors), però a més té un vessant més abstracte que permet desenvolupar, remoure i fer créixer la imaginació, i a més els contes ens ajuden a enriquir la pròpia vida.

«Vet aquí una vegada...» Què hi ha abans de dir aquestes paraules?

Ens hem de preparar bé; aquí resideix la màgia de cada conte. I aquesta màgia ha de començar molt abans d'obrir un llibre i explicar la història, i pot durar tot el temps que cada infant la vulgui recordar i fer-la seva.

Amb els anys, i amb l'ajuda d'alguns professionals que he tingut l'enorme plaer i la gran sort de conèixer (Pilarín Bayés, Roser Ros, Ada Cusidó, Lola Casas), he après a anar més enllà a l'hora d'explicar un conte. Entre altres coses, m'han ensenyat a escoltar com sonen les seves pàgines quan les passem, a llegir el títol i observar atentament la coberta per

intentar esbrinar què ens explica -i no només la coberta; també les guardes amaguen algun secret o alguna pista interessant... I a olorar els fulls plens de dibuixos i paraules. A acaronar el llibre per fer-lo encara més nostre, per arribar a estimar-lo. I a sentir-lo, no només per explicar-lo, sinó per transmetre'l com cal, com cada conte es mereix.

Però hi ha un factor imprescindible: no podem improvisar l'explicació d'un conte. Si ho volem fer bé i volem transmetre tota la màgia als infants, hem de conèixer el conte; l'hem hagut de llegir com a mínim un parell de vegades abans d'explicar-lo, perquè no el podem mirar i descobrir-lo al mateix temps que l'expliquem. Això ens pot portar, fàcilment, al fracàs.

«Ulls de mussol, orelles d'elefant i boca de mosquit.» Com hem d'explicar el conte?

Per assegurar-nos que la nostra narració serà tot un èxit hem de tenir en compte tres moments fonamentals:

Abans: Ens preparem per començar i hem de crear l'ambient adequat: un espai concret, l'ornamentació, la llum, com seure... I el silenci.

*Explicant un
conte al meu
fill*

Durant: «Vet aquí una vegada...» Comencem a explicar el conte; l'hem de fer «actiu», «dinàmic», «participatiu». No podem tenir la sensació que estem parlant sols; hem de crear la màgia, hem de ser propers, hem de fer que el públic s'impliqui, que formi part del conte, però hem d'evitar fer preguntes obertes i directes als infants durant la narració. Això és molt engrescador i interessant per a ells, però correm el perill de tenir moltes interrupcions per les seves respostes, cosa que farà que no puguem explicar bé el conte i, en conseqüència, que no segueixin la història i que es perdi la màgia.

Després: «I conte contat, ja s'ha acabat!» Aquesta estona pot ser més o menys llarga segons l'edat dels infants, els seus interessos... o segons el que vulguem treballar.

Ara sí que és un bon moment per comentar el conte, aclarir dubtes, canviar el final, els personatges, relacionar-lo amb experiències pròpies, amb altres contes... o, simplement, per aplaudir!

Quan hem de regalar un conte als infants?

Sense cap dubte, hem d'explicar contes a qualsevol edat. Fins i tot, sóc partidària d'explicar contes als nadons quan encara són a la panxa de la mare. Però ja els entenen? Poden seguir l'argument? Teniu raó: potser els més petits no entenen tota la història (ni cal!), però fixeu-vos bé en la importància de la veu i dels gestos de qui l'explica, perquè són aquests els encarregats d'ajudar-los a entendre-la o, si més no, els encarregats d'iniciar-los en el gust pels contes i, en un futur, en el gust per la lectura.

A quina hora? En quin moment del dia? És bo tenir reservat un espai a l'horari, però si heu preparat bé el conte, no patiu, serà un èxit a qualsevol hora: per donar la benvinguda en arribar al matí; per relaxar-nos després del pati; com a cloenda, a última hora de la tarda, després de tot un dia a l'escola...

És així i només així com els infants, en un futur, gaudiran llegint i *regalant* contes als altres. Perquè... que bonic és explicar contes, però més bonic encara és regalar-los! Explicar un conte és com regalar-lo: el comparteixes, deixa de ser només teu i passa a ser dels altres; passa a formar part d'una altra persona que també el farà seu, li donarà la seva interpretació pròpia i personal i l'ajudarà a somiar... I potser, més tard, també el voldrà regalar.

«De 0 a 99 anys.» A qui va dirigit el conte?

Com ja hem dit anteriorment, el millor per explicar bé un conte és, primer de tot, fer-lo teu, conèixer-lo abans d'explicar-lo. Però no ens podem pas oblidar d'un segon aspecte també importantíssim i imprescindible: a qui va dirigit? Davant de qui ens posarem a explicar el conte?

Els més menuts (0-3 anys) són un públic força agraït, alhora que els crítics més durs que et puguis trobar. I no cal que t'ho diguin amb paraules (potser no saben ni parlar, encara!): mirant, observant la seva cara i la seva postura durant la narració ja saps si el conte els està arribant o no; si s'ho creuen, si els agrada... saps, realment, si allò que estàs fent val la pena. En definitiva, t'adones si estan gaudint de la història i l'estan fent seva.

Potser podem pensar que els més grandets (3-12 anys), com que ja entenen força el que estem explicant, és més fàcil que segueixin el conte. No trobareu un públic tan assenyat i tan exigent, en aquest aspecte, com els infants. Per tant, no us deixeu pas enganyar per l'edat: no podeu deixar de banda, en cap moment, crear la màgia de què parlàvem abans.

I què me'n dieu del públic adolescent i adult? Hem de perdre la màgia amb ells? «Ja són grans...» Rotundament, no. Penseu: a qui no li agrada escoltar un bon orador? Si la història està ben narrada, capta més la nostra atenció, ens hi fem més, perquè l'entenem millor i la fem més nostra. És molt fàcil: penseu què us agrada a vosaltres mateixos. A més, mireu si ens deixa empremta escoltar contes quan som petits que no podem pas negar que ara, quan en sentim un, només les primeres paraules, automàticament se'ns escapa un somriure, i, vulguem o no, tornem a la nostra infància, tornem a somiar.

Arribar a totes i a tots pot ser un bon repte per assolir, i per fer-ho ens podem servir d'altres instruments i eines, però sense deixar de banda la força de la paraula i el to de veu, els gestos, les mirades, el llenguatge corporal...

El meu fill gran, en Marcos (6 anys) li explica un conte a la seva germana, la Clàudia (5 mesos).

«Els tres porquets», «La princesa i el pèsol»... Quins tipus de contes són els més adequats per als nostres receptors?

No es tracta de fer, en aquest apartat, un llistat de contes adreçats a les diferents edats, sinó, més aviat, d'apuntar que un conte es pot explicar amb un munt de suports, des dels més tradicionals (un llibre, música...), fins a fer-ho sense cap tipus de material, utilitzant només la veu, passant per uns titelles o la moderna PDI... Però també ens podem atrevir a emprar altres suports menys utilitzats, crec, però que poden arribar a desenvolupar més la imaginació dels nostres alumnes.

Apuntarem molt ràpidament alguns d'aquests suports:

- Suport auditiu: cançons, música, sons, onomatopeies...
- Suport visual: làmines il·lustrades, llibres, titelles, ombres, material fet per nosaltres mateixos...
- Suport visual i auditiu: la televisió, les TIC (ordinador, PDI...)
- Altres tipus de suport: hi ha diferents versions d'un mateix conte.

Atreviu-vos a fugir de les típiques il·lustracions i a desenvolupar, encara més, el grau d'abstracció dels infants. Per això podeu utilitzar símbols que representin els personatges: per exemple, la Caputxeta podem representar-la

«Pistes» per presentar als nens i perquè esbrinin de quin conte es tracta.

amb un cercle vermell, el llop amb un triangle marró... Amb això els ajudem a desenvolupar encara més la seva imaginació, tot i que pot ser complicat i difícil, perquè a més d'haver d'entendre el que es diu, han de fer un gran treball d'abstracció (cercle vermell: Caputxeta vermella; triangle marró: llop...). Però, compte!, no hem de deixar que el suport impedeixi que els infants escoltin i atenguin; hem de valorar, amb cada conte, què és el que més ens interessa transmetre i no perdre-ho de vista.

Segons el públic, el moment, el conte... sou vosaltres mateixos els que heu de triar el tipus de suport més adient, però recordeu: tot i que el material pot ser molt ric i motivador, el més important de tot és com la persona (la seva veu, els gestos...) explica el conte i transmet la història.

«Vet aquí un gat...» Com a cloenda

Explicar un conte no és, o no hauria de ser només, llegir un llibre als altres. Hauria de ser la porta o, si més no, la clau per entrar a un món màgic. Un món que no posa límits a la imaginació. Un món que obre la porta a la felicitat, a la il·lusió..., un món on cadascú tria qui vol ser i què vol fer.

Qui explica contes té a la mà aquesta clau, i és l'encarregat d'acompanyar infants i joves a obrir aquesta porta. ■

Vanesa Rodríguez, mestra d'educació infantil

Reflexions sobre l'efecte de la crisi en l'alimentació dels infants

Maria Manera i Gemma Salvador

La crisi econòmica afecta el carro de la compra?

En els darrers anys, la realitat que estem vivint ens situa en la crisi econòmica més aguda i severa des de la Segona Guerra Mundial. Com a conseqüència d'aquesta perllongada situació ha augmentat l'atur, s'ha produït una important disminució d'ingressos i també, per tant, l'empobriment de moltes famílies. Aquesta situació ha disparat tots els indicadors de pobresa i exclusió social.

És particularment greu el fet que prop d'un 30% de la població menor de 18 anys es trobi en risc de pobresa o exclusió social. Això converteix als infants en el grup d'edat més vulnerable actualment. És precisament en aquest entorn de grups poblacionals amb baixos ingressos on pot aparèixer la malnutrició.

L'alimentació és un procés vital, imprescindible per a la supervivència de l'ésser humà. El dret a l'alimentació és un dret humà reconegut per les normes internacionals de drets humans, en especial dels infants, i comprèn la disponibilitat i l'accessibilitat d'aliments en quantitat i qua-

Com a conseqüència de la perllongada situació de crisi econòmica s'ha produït un important empobriment d'alguns sectors de la població. En aquests entorns més desfavorits, els infants passen a ser un grup d'elevada vulnerabilitat a la pobresa i l'exclusió social. Aquesta situació pot afectar seriosament la disponibilitat alimentària, la ingesta i l'estat nutricional d'alguns infants en el nostre entorn i alhora tenir una repercussió sobre el creixement i l'estat de salut en un futur. L'alimentació tradicional de la Mediterrània és una bona opció per menjar sa amb baix pressupost. Garantir una alimentació suficient i adequada durant la infància és un dret, una obligació i una inversió en salut.

litat suficients per satisfer les necessitats nutricionals. La Declaració Universal dels Drets Humans així ho reconeix. Aquesta premissa ètica s'ha mantingut de manera global, fins fa uns anys, en el nostre entorn més proper. Però la situació actual aboca cap a un increment de la malnutrició en determinats grups vulnerables. En primer lloc és important diferenciar entre malnutrició i desnutrició. Segons l'UNICEF, la malnutrició és un estat patològic causat per la deficiència o l'excés d'aliments (per exemple, entenem l'obesitat com una situació de malnutrició), mentre que la desnutrició és un estat patològic resultant d'una dieta deficient en un o diversos nutrients essencials. A la vegada, la desnutrició pot ser aguda (deficiència de pes per l'altura, primor extrema, resultant d'una pèrdua de pes associada a períodes recents de fam o malaltia que es desenvolupa molt ràpidament i és limitada en el temps), crònica (endarreriment de l'alçada per a l'edat, associada normalment a situacions de pobresa, amb conseqüències per a l'aprenentatge) i global (deficiència de pes per l'edat, i pes insuficient).

Segons l'Informe de Salut de Catalunya 2012, el gènere, la classe social, el nivell d'estudis i el territori són eixos principals de desigualtat en salut i la vulnerabilitat de les persones creix a mesura que se situen sobre un nombre més elevat d'eixos de desigualtat.

La malnutrició és un fenomen complex de causes múltiples interrelacionades entre elles, tal com es descriu en la figura 1. L'accés als aliments n'és una d'evident, i està relacionat directament amb els ingressos per adquirir-los (els quals han disminuït en moltes famílies) per una banda, i amb els seus preus (que han augmentat), per l'altra. Així doncs, es dona i s'ha donat un augment del preu dels aliments, a la vegada que s'han reduït els ingressos de les famílies. Un altre factor a tenir en compte i que es correlaciona directament amb diferents nivells de malnutrició és el baix nivell de formació de les famílies.

El passat mes d'agost, el Síndic de Greuges de Catalunya, va presentar l'informe sobre la malnutrició infantil a Catalunya. Aquest document analitza aquesta problemàtica, tenint en compte la persistència de la crisi econòmica, la qual ha agreujat les condicions materials de vida de molts infants i famílies. L'informe identifica les principals mancances detectades en les actuacions de les administracions implicades alhora que

proposa un seguit de mesures i recomanacions. Entre d'altres informacions, el document revela, a partir de l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya del 2011*, que un 3'9% (48.139) d'infants pateixen privacions alimentàries, com no poder menjar carn o peix per motius econòmics almenys una vegada cada dos dies.

Segons una enquesta de l'ONG Oxfam, el 46% dels espanyols afirmen que no mengen el mateix que quan va començar la crisi, i gairebé el mateix percentatge, un 45% manifesten haver canviat la seva dieta per la pujada del preu dels aliments. Segons aquesta mateixa font, el 5% dels ciutadans d'Espanya, és a dir, 2,3 milions de persones, manifesten no tenir prou recursos econòmics per menjar prou cada dia.

Si bé les eleccions alimentàries estan influenciades per múltiples factors, el preu dels aliments és un determinant clau a l'hora d'escollir-ne un tipus o un altre, i esdevé, en temps de crisi econòmica, una de les barreres importants per a una alimentació saludable, en especial per a les famílies amb baixos ingressos. Per fer front a això, el fet de disposar de recursos i coneixements sobre com i què comprar, què preparar i com conservar-ho, així com recursos relacionats amb la gestió de l'economia familiar, pot ser de gran ajuda per seguir una alimentació saludable amb un pressupost més baix.

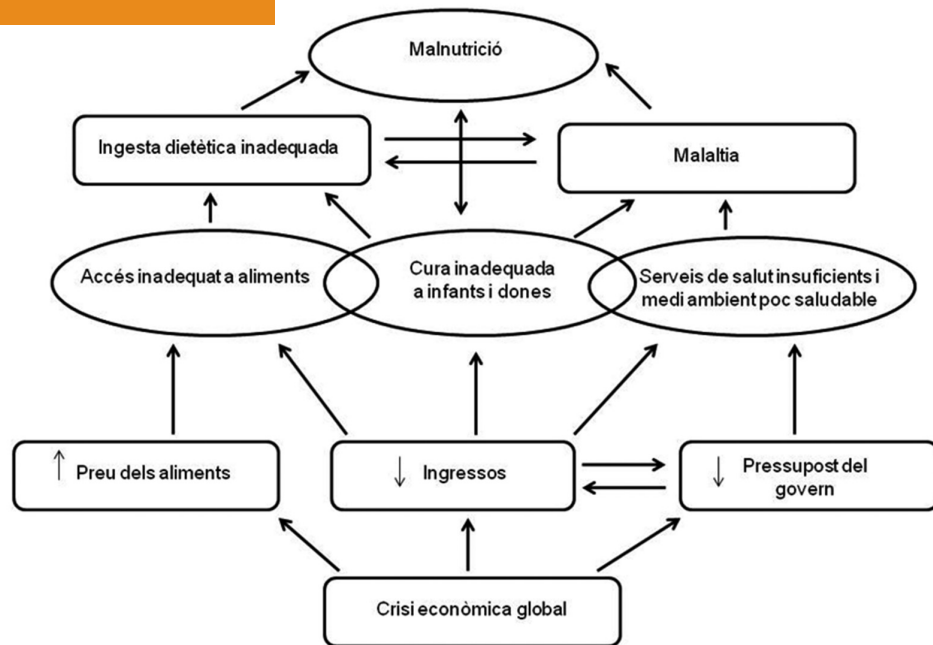

Figura 1. Marc conceptual per a l'anàlisi de la malnutrició (adaptat de: UNICEF. The state of the world's children 1998. New York: UNICEF; 1998.).

Pot afectar el desenvolupament, una escassa o inadequada alimentació durant la infància?

Els mitjans de comunicació han publicat, en els darrers anys, múltiples notícies sobre l'aparició de problemes de malnutrició en infants relacionats amb la crisi econòmica al nostre país. És cert que una ingesta d'aliments inadequada durant la infància té conseqüències indesitjables a llarg termini, pels seus efectes en el desenvolupament físic i neurològic, per la qual cosa la malnutrició infantil esdevé un problema global que pot afectar el capital humà d'un país. El mateix s'afirma en el «Decàleg de consens sobre l'Alimentació Espanyola en temps de crisi», on es ressalta que una ingesta dietètica d'aliments i begudes inadequada en quantitat i qualitat nutricional pot fer minvar el desenvolupament físic i cognitiu dels menors, i afectar, per tant, les seves habilitats físiques i intel·lectuals, la qual cosa pot exercir un detriment permanent en el capital humà del país. Per això, atesa la transcendència d'una aportació energètica i nutricional suficient i equilibrada

durant la infància, convé abordar aquesta problemàtica des de múltiples òptiques.

Menjar sa amb baix pressupost és possible?

Per una banda, malgrat que alguns estudis presenten una associació entre una dieta saludable i uns costos més elevats, cal desmitificar certs aspectes del coneixement popular que van, erròniament, en aquest sentit. Entenent que una alimentació saludable es basa en la prioritització d'aliments d'origen vegetal (figura 2), cal saber que es poden aconseguir grans millores en la qualitat dietètica d'un menú sense que això suposi un augment significatiu de la despesa. Així, diversos treballs que analitzen la relació entre el preu dels aliments i la salut afirmen que la compra d'aliments d'origen vegetal i la disminució en l'adquisició de carns vermelles i processades, aliments precuinats i postres làctiques, per exemple, suposa una gran inversió per a la salut. També en el Decàleg citat anteriorment es remarca que una alimentació saludable i equilibrada no té per què ser més cara. La dieta mediterrània tradicional és compatible amb els temps de crisi, ja que els seus ingredients i plats principals es poden elaborar amb pressupostos molt ajustats.

Figura 2. Piràmide de l'alimentació saludable. Agència de Salut Pública de Catalunya, Disponible a: <http://salutpublica.gencat.cat> <http://canalsalut.gencat.cat>

La dieta mediterrània, una gran proposta

L'evidència científica de l'àmbit mèdic i nutricional corrobora que la dieta mediterrània tradicional (taula 1) és un dels models alimentaris més beneficiosos per a la salut. Múltiples estudis han observat que les persones que segueixen una dieta mediterrània presenten menys risc de mortalitat i de tenir malalties cròniques com malalties cardiovasculars, càncer, obesitat, diabetis o malalties degeneratives.

Taula 1. Característiques de la dieta mediterrània tradicional

Abundància d'aliments d'origen vegetal (fruites, verdures, llegums, pa, pasta, cuscús, arròs, fruites seques).
Aliments poc refinats i processats, preferentment estacionals i frescos.
Oli d'oliva com a principal font de greix.
Consum moderat de peix.
Consum moderat d'aus.
Consum moderat d'ous.
Consum moderat de productes làctics (prioritzant iogurt i formatge).
Carn vermella en petites quantitats.
Fruita fresca com a postres típiques diàries.
Consum ocasional de dolços.

Malgrat que l'abandonament del model alimentari mediterrani tradicional ja ve de temps, l'actual crisi econòmica està conduint moltes persones amb pocs recursos a allunyar-se'n encara més, potser pel fet que alguns aliments típics de la dieta mediterrània tenen un preu elevat. Alguns estudis indiquen que tenir més ingressos està directament relacionat amb una major adherència a la dieta mediterrània i també amb una menor prevalença de l'obesitat. Així doncs, sembla que l'anomenada «dieta occidental», adoptada per les classes més desafavorides, és més econòmica, però també més densa des del punt de vista calòric i més desequilibrada.

Fóra convenient, aleshores, donar a conèixer les múltiples possibilitats gastronòmiques, saludables i de baix cost que ofereix la dieta mediterrània. En aquest sentit, l'Agència de Salut Pública de Catalunya, en col·laboració amb la Creu Roja, ha elaborat un material divulgatiu (*Menjar sa amb menys diners*, figura 3) que ofereix consells dietètics, culinaris, de compra i conservació dels aliments i d'organització familiar per facilitar la pràctica d'una alimentació mediterrània i saludable amb un pressupost reduït. En aquest document, es recorda que molts aliments típics del patró alimentari tradicional tenen preus reduïts, com els llegums, i que de molts altres, se'n pot fer una bona selecció i escollir els productes de temporada (per exemple, el verat, les sardines i els seitons entre els peixos blaus, el pollastre i el conill entre les carns magres, les avellanes entre la fruita seca, les taronges i mandarines a l'hivern, els préssecs i prunes a l'estiu, etc.

MenjarSa amb menys diners

10 consells per treure més profit dels seus euros

Hi ha moltes maneres d'estalviar diners en la compra d'aliments. Els tres passos principals són:

- planificar abans de comprar
- comprar els articles al millor preu
- preparar els menjars preferentment a casa

1 Molt important: planificar!
 Abans de dirigir-vos a la botiga de queviures, planifiqueu els vostres àpats per a la setmana. Això us ajudarà a evitar la compra impulsiva d'aliments no necessaris, els "extres", que sovint fan pujar molt la factura final. Incloueu sovint plats com ara guisats i estofats a base de llegums i verdures. Són preparacions molt econòmiques i nutritives. Tingueu en compte els aliments que ja teniu a casa (al rebost, a la nevera i al congelador) i feu una llista dels que necessiteu comprar.

2 Cercar el millor preu, comparar i contrastar
 Reviseu el diari local, la publicitat de les botigues del barri, dels mercats i dels supermercats per buscar ofertes i descomptes. Pregunteu si hi ha targetes de fidelització que ofereixin estalvis addicionals o dies en què hi hagi descomptes especials. Busqueu les ofertes del dia o de la setmana. Demaneu o busqueu el "preu per unitat/kg" al prestatge, a sota del producte. És útil per comparar diferents marques i diferents mides de la mateixa marca i poder determinar quina és l'opció més econòmica en relació a la qualitat.

3 Comprar aliments de temporada
 Comprar fruites i verdures de temporada pot reduir molt els costos i augmentar la frescor i el sabor dels productes. Si no heu d'utilitzar immediatament tot el que compreu, podeu preparar algunes de les hortalisses i congelar-les o bé cuinar sofregits, escalivades, samfaines, etc., que serveixin per acompanyar plats dels menús de la setmana. Si podeu, compreu els aliments a granel, solen ser més barats.

4 Els aliments dissenyats per estalviar temps a la cuina... poden ser MÉS cars
 Els aliments anomenats de conveniència (quarta gamma, processats, etc.), com ara àpats congelats, precuinats, verdures pretallades i amanides a punt per consumir, arròs instantani, dissenyats per estalviar temps a la cuina, us poden costar més cars que si compreu els productes sense manipular.

5 Els aliments més interessants... bons, nutritius i barats
 Certs aliments són típicament opcions de baix cost durant tot l'any. Per exemple, els llegums tenen una gran riquesa nutricional a un preu molt baix. Els ous són un altre exemple amb una gran proporció de proteïnes d'origen animal, més econòmics que carns i peixos i en són substituïts excel·lents. Entre la fruita seca, les avellanes acostumen a ser les més barates. Actualment hi ha una oferta de peix de piscifactoria de gran qualitat i a molt bon preu. També són barats i molt nutritius el verat, les sardines i els seitons. Entre les carns, cal destacar el pollastre i el conill. Per a les verdures, cal triar sempre les més abundants en la temporada. Les congelades són també una bona opció. Pel que fa a les fruites, recordeu seleccionar les de plena temporada: a l'hivern, les taronges, les mandarines, les pomes i les peres; a l'estiu, les síndries, els melons, i els préssecs i els albercocs.

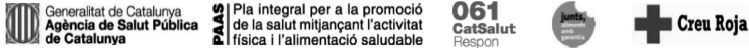

Figura 3. Document elaborat per l'Agència de Salut Pública de Catalunya, en conveni amb la Creu Roja. Disponible a <http://salutpublica.gencat.cat> <http://canalsalut.gencat.cat>

Reflexions

La privació d'una alimentació adequada en els primers anys de vida, té un impacte important en el desenvolupament físic, intel·lectual i emocional de l'infant, amb transcendència al llarg de la trajectòria vital. Protegir l'alimentació de nens i nenes ha de ser una prioritat en l'agenda política de totes les administracions, tant a escala estatal com autonòmica, provincial, insular o municipal.

Cal detectar precoçment des de diferents àmbits (escolar, centres sanitaris, serveis socials, entitats d'acció social no governamentals) situacions d'elevada vulnerabilitat per a l'aparició de malnutrició i establir mesures àgils que resolguin amb rapidesa les situacions a curt termini, així com dissenyar i pactar estratègies per prevenir la malnutrició i els efectes d'aquesta en un futur.

Els menjadors de les escoles públiques, per exemple, han de mantenir-se al marge dels ajustaments pressupostaris dels temps de crisi, i han de ser instruments que es garanteixin en infants i adolescents especialment vulnerables.

Garantir l'accés a una alimentació suficient així com detectar i prevenir la malnutrició és més que una obligació moral o una opció política, és un dret humà, en el que al tots hi estem implicats. ■

Maria Manera i Gemma Salvador, dietistes i nutricionistes

Referències bibliogràfiques

- FAO (Food and Agriculture Organization), Naciones Unidas (ONU). *El derecho a la alimentación adecuada. derechos humanos*. Folleto informativo nº 34. ONU: Ginebra, 2010. Disponible en: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet34sp.pdf>
- Oxfam (2011). «El aumento del precio de los alimentos está cambiando los hábitos alimentarios en todo el mundo». 15 de junio de 2011. Disponible en: <http://www.oxfam.org/es/crece/pressroom/pressrelease/2011-06-15/aumento-precio-alimentos-cambiando-habitos-alimentarios-mundo>
- SENC (Sociedad Española de Nutrición Comunitaria). «Decálogo de Consenso sobre la Alimentación Española en tiempos de crisis. Declaración de Cádiz de la Sociedad Española de Nutrición Comunitaria». En: *Declaración Universitaria Cádiz 1812-2012*. UCA. 2012. Disponible en: http://www.uca.es/recursosgen/doc/Bicentenarios/788821753_312201292234.pdf
- Síndic de Greuges. *Informe sobre la malnutrició infantil a Catalunya*. Síndic de Greuges, Barcelona; 2013. Disponible en: <http://www.sindic.cat/site/unitFiles/3506/Informe%20malnutricio%20infantil%20catala.pdf>

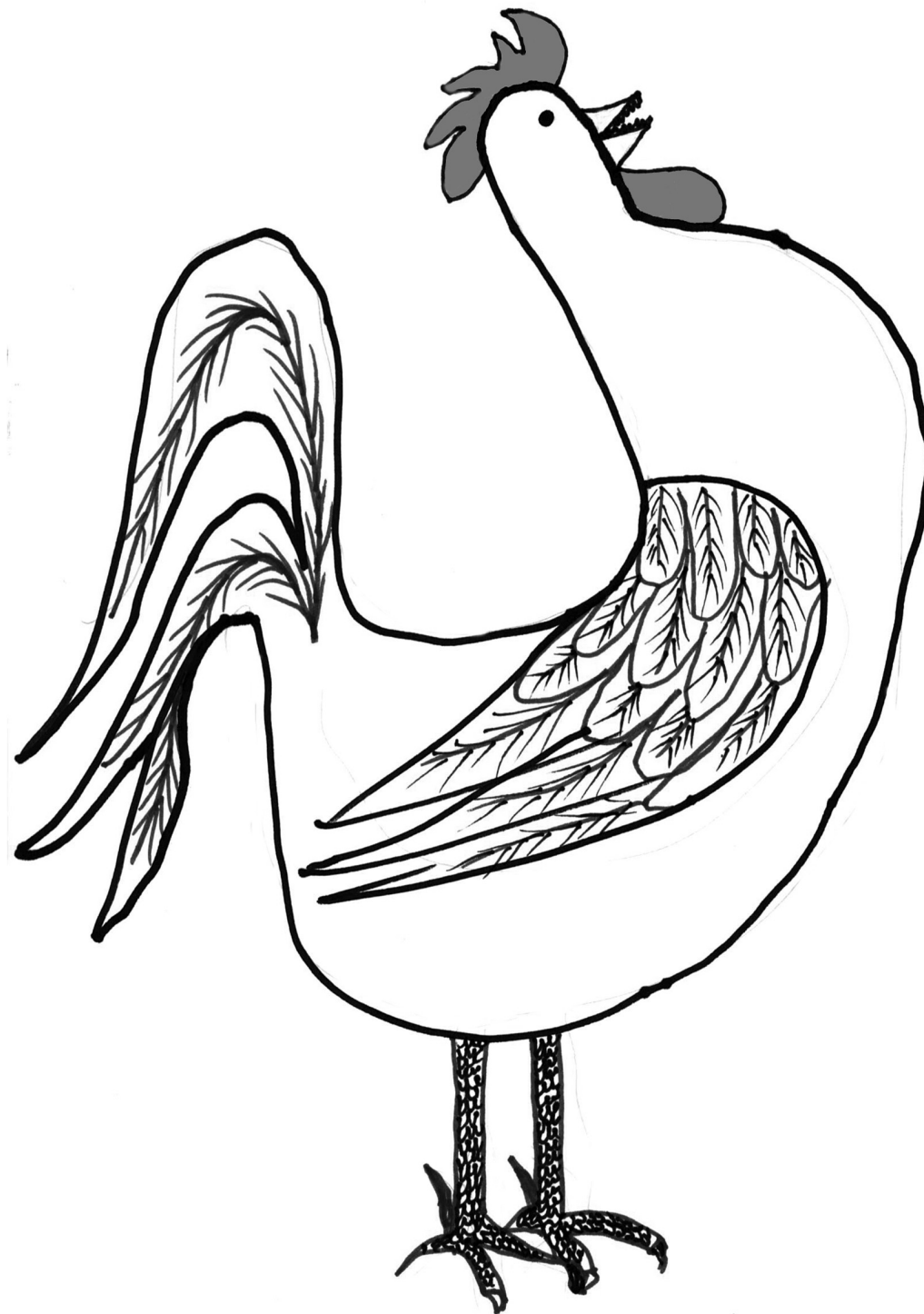
Contes encadenats

Elisabet Abeyà

El gall Peret és a la nostra rondallística el mateix personatge que a les rondalles castellanes «el gallo Quirico».

En aquesta rondalla encadenada, cada personatge que hi apareix demana una recompensa per concedir el favor que se li demana. Així, el germà del gall Peret, amb tota la seva paciència, demana ajuda a set elements diferents per aconseguir netejar-se el bec.

No són set per casualitat: el set és un dels números màgics, que potser té l'origen en la durada de set dies de les fases de la lluna. El món va ser creat en set dies, l'arc de sant Martí té set colors, la lloba de Ròmul i Rem tenia set mamelles, hi ha set notes musicals, set dies de la setmana...

El gall Peret

Vet aquí que, en aquell temps que els ocells tenien dents, el gall Peret i el seu germà vivien en un galliner molt estret. Un dia el gall Peret es va cansar de viure en tan poc espai i va decidir anar-se'n a córrer món. Tot li va anar molt bé, fins a tal punt que va conèixer la filla del rei i varen decidir casarse. Quan ja tenien emparaulat el dia del casament, el gall Peret va enviar una carta al seu germà per convidar-lo a les noces, amb el prec que hi anàs ben net i polit i que en tot el camí, encara que trobàs alguna cosa que li agradàs, no havia de menjar res per no embrutar-se gens ni una mica. El germà del gall Peret va estar molt content i es va rentar, mudar i pentinar per anar a les noces. Camina que caminaràs, al cap d'una estona trobà una buina de bou i li va fer moltes ganes de cercar-hi cucs, però va pensar en les recomanacions que li havia fet el gall Peret i va passar de llarg. Al cap d'una estona en va trobar una altra encara més grossa que tenia molts de cucs, però també va passar de llarg. I al cap d'una estona en va tro-

bar una altra que encara era més grossa i encara tenia més cucs. Com que ja feia molta d'estona que caminava i tenia molta de gana, no ho va poder resistir i es va posar a menjar cucs, un darrere l'altre.

Quan va estar ben tip es va adonar que s'havia embrutat molt el bec i va pensar que així no es podia presentar a les noces. Allà prop hi havia una bleda i el gall li digué:

–Bleda, fes-me el bec net per anar a les noces del meu germà Peret!

–Te'l faré net si em dónes fems –respongué la bleda.

–I qui em donarà fems? –demanà el gall.

–El porc, porquet –digué la bleda.

Així és que el gall se'n va anar a veure el porc i li digué:

–Porc, porquet, dóna'm fems, que jo els donaré a la bleda perquè em faci el bec net per anar a les noces del meu germà Peret.

I el porc li va dir:

–Te'n donaré si em dónes glans!

–I qui em donarà glans? –demanà el gall.

–El roure, rouret –respongué el porc.

I el gall se'n va anar a veure el roure i li digué:

–Roure, rouret, dóna'm glans, que jo els donaré al porc, i el porc em donarà fems, i jo els donaré a la bleda perquè em faci el bec net per anar a les noces del meu germà Peret.

I el roure li va dir:

–Te'n donaré si em dónes aigua!

–I qui em donarà aigua? –demanà el gall.

–El riu, riuet –respongué el roure.

Així és que el gall se'n va anar a veure el riu i li digué:

–Riu, riuet, dóna'm aigua, que jo la donaré al roure, i el roure em donarà glans, i jo els donaré al porc, i el porc em donarà fems, i jo els donaré a la bleda perquè em faci el bec net per anar a les noces del meu germà Peret.

I el riu li va dir:

–Te'n donaré si em dónes peixos!

–I qui em donarà peixos? –demanà el gall.

–El mar, maret! –respongué el riu.

I el gall se'n va anar a veure el mar i li digué:

–Mar, maret, dóna'm peixos, que jo els donaré al riu, i el riu em donarà aigua, i jo la donaré al roure, i el roure em donarà glans, i jo els donaré al porc, i el porc em donarà fems, i jo els donaré a la bleada perquè em faci el bec net per anar a les noces del meu germà Peret.

I el mar li va dir:

–Te'n donaré si em dónes pa!

–I qui em donarà pa? –demanà el gall.

–El forn, fornet –respongué el mar.

I el gall se'n va anar a veure el forn i li digué:

–Forn, fornet, dóna'm pa, que jo el donaré al mar, i el mar em donarà peixos, i jo els donaré al riu, i el riu em donarà aigua, i jo la donaré al roure, i el roure em donarà glans, i jo els donaré al porc, i el porc em donarà fems, i jo els donaré a la bleada perquè em faci el bec net per anar a les noces del meu germà Peret.

I el forn li va dir:

–Te'n donaré si em dónes farina!

–I qui em donarà farina? –demanà el gall.

–El molí! –respongué el forn.

El gall se'n va anar a veure el molí i li va dir:

–Molí, molinet, dóna'm farina, que jo la duré al forn i ell em donarà pa, i jo el donaré al mar, i el mar em donarà peixos, i jo els donaré al riu, i el riu em donarà aigua, i jo la donaré al roure, i el roure em donarà glans, i jo els donaré al porc, i el porc em donarà fems, i jo els donaré a la bleada perquè em faci el bec net per anar a les noces del meu germà Peret.

–Te'n donaré si em dónes vent –respongué el molí.

–I qui em donarà vent? –demanà el gall.

–El vent, ventet –digué el molí.

I el gall anà a veure el vent i li digué:

–Vent, ventet, dóna'm un poc de vent, que jo el donaré al molí i ell em donarà farina, i jo la duré al forn i ell em donarà pa, i jo el donaré al mar, i el mar em donarà peixos, i jo els donaré al riu, i el riu em donarà aigua, i jo la donaré al roure, i el roure em donarà glans, i jo els donaré al porc, i el porc em donarà fems, i jo els donaré a la bleada perquè em faci el bec net per anar a les noces del meu germà Peret.

I el vent va dir:

–Aguanta't bé que bufaré!

I va bufar tan fort que va fer rodar el molí, i el molí va fer farina per al forn, i el forn va fer pa per al mar, i el mar va donar peixos per al riu, i el riu va donar aigua per al roure, i el roure va donar glans per al porc, i el porc va donar fems per a la bleada, i la bleada va fer el bec del gall net perquè pogués anar a les noces del seu germà Peret.

I el gall, amb el bec net, va córrer comes ajudeu-me fins que va arribar a les noces just al moment del banquet. Com que hi havia tants de convidats, el menjar no bastava per a tots, i així que el rei va veure aquell gallet, tan net i polit, manà que el fessin rostit, sense saber que era el gall, gallet, germà del seu gendre Peret, i quiquiriquic, el conte està finit, i cacaracac, el conte està acabat. ■

(De *I un punt més, contes per tornar a contar*. Abeyà, E., i Valriu, C. Editorial Moll, Palma, 2004)

La botiga virtual

Quins Llibres?

cesc

La botiga virtual ofereix una selecció dels millors llibres que es troben al mercat per als lectors de 0 a 16 anys, tant novetats com de fons, seleccionats pel Seminari de bibliografia infantil i juvenil de l'Associació de Mestres Rosa Sensat

www.quinsllibres.org

Petit homenatge a Jan Ormerod

Roser Ros

Jan Ormerod vista per Theodora Wayte

Si a la darrera revista vam dedicar unes ratlles a homenatjar a la dissenyadora italiana que ens ha deixat, a més del seu record, una interessant i breu obra d'il·lustració dedicada als més petits Iela Mari, ara volem retre homenatge a una altra dona, la creadora australiana Jan Ormerod (23 de novembre de 1946 - 23 de gener de 2013). Aquesta artista, relativament coneguda a casa nostra, aporta una mirada fresca i nova al món del llibre àlbum per infants. De la seva obra, voldria destacar dos llibres: *Sunshine* (1981), que va guanyar el premi Mother Goose i *Moonlight* (1982) que, per sort, tots dos van ser publicats per Serres amb els títols de *Bon dia* i *Bona nit* l'any 2005.

Bon dia

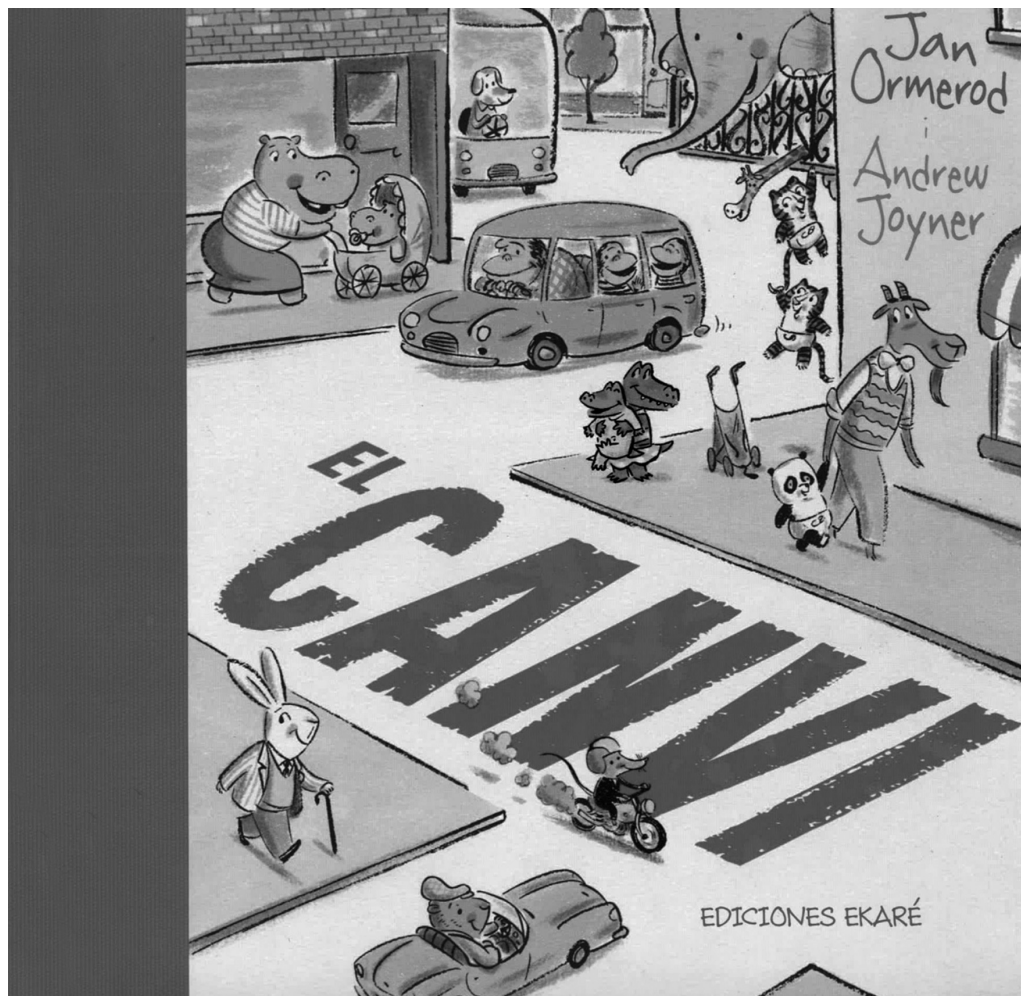
Jan Ormerod

Bona nit

Jan Ormerod

Ambdós llibres (els dos primers de l'artista) tenen un format apaïsat i presenten diverses seqüències d'imatges sense paraules, que mostren l'inici i el final del dia d'un grup humà format per una nena i els seus pares a l'interior de casa seva. Les il·lustracions de gran simplicitat

s'organitzen en vinyetes que varien de mida a cada pàgina segons les necessitats de l'argument; l'estil (vestits, pentinats, etc.) és el propi dels anys vuitanta, però no pas les escenes que van desfilant al pas de les pàgines. El lector/vident s'hi acostava sense prejudicis perquè per damunt de tot hi troba ocasions per identificar, reconèixer i imaginar, els tres passos bàsics que segons els estudiosos, constitueixen el millor itinerari per iniciar-se en la lectura de la imatge, i també del text. Segons el seu editor David Lloyd, les imatges de la Jan ofereixen un estil de vida calorós i afable per als infants, una mena de celebració de l'experiència positiva de la paternitat, estil que ell definia com «l'efecte Ormerod».

Aquest 2014, l'editorial Ekaré ha traduït al català un text d'Ormerod i imatges d'Andrew Joyner, il·lustrador, escriptor i dibuixant australià com la Jan. El títol original en anglès és *The Swap* i en català *El canvi*. A causa de la manca de llibres d'aquesta autora a casa nostra (que fins al 2012 i segons la Wikipedia són 37 títols) és difícil conèixer la seva evolució. Coneixedors del seu estil entranyable de la primera època de Jan, és una veritable sorpresa trobar-se amb un text seu acompanyat d'unes il·lustracions divertides, un punt iròniques i un pèl aninotades.

El llibre és, amb tot, una delícia. Text i il·lustració s'acompanyen bé i faran bona companyia a les famílies afectades per l'arribada d'un nou membre. Tractar literàriament les angoixes d'un germà o germana gran per l'arribada d'algú que, en l'imaginari del que ja hi era, el destronaria, és una bona manera d'encarar-les.

Que la literatura ja ho té això, ho sabem tots els lectors adults. ■

Infància visita l'Escola Bressol Sant Nicolau, Sant Andreu de Llanerres

Enguany la visita anual organitzada per la revista *Infància* ha volgut donar continuïtat a la Jornada d'Educació Infantil del 15 de març.

Més de 100 persones es van aplegar durant tot el matí de dissabte 24 de maig per conèixer i compartir el projecte de l'Escola Bressol Sant Nicolau de Sant Andreu de Llanerres, una de les escoles que va participar en la jornada.

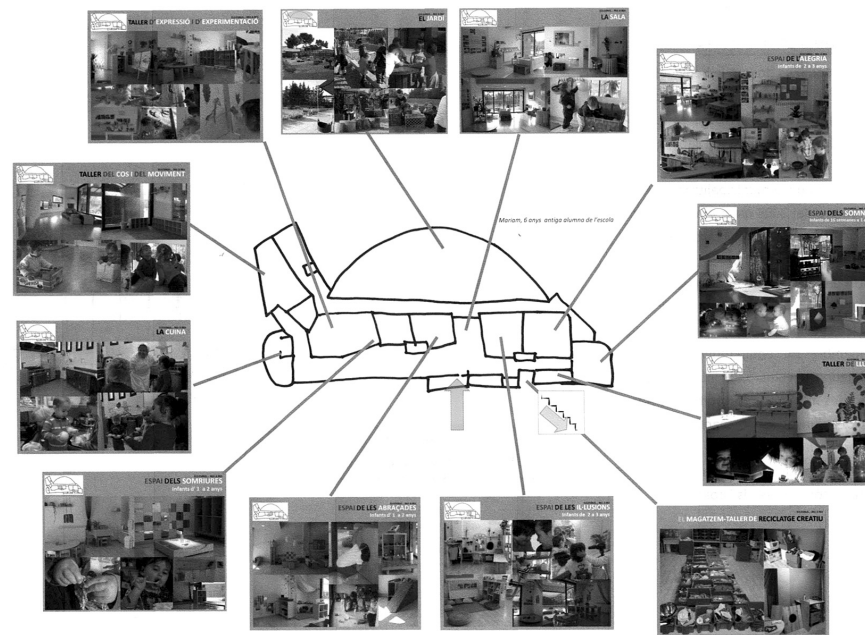
Més enllà d'uns espais pensats i repensats, organitzats i dissenyats amb una acurada estètica, la visita va servir per compartir un procés de canvi i transformació del seu projecte. Una escola que ha passat de ser privada a ser de l'Ajuntament amb una gestió externa, amb un equip divers, amb mestres de

l'antiga escola, i mestres d'un altre projecte del mateix poble. Una diversitat d'equip que no ha estat un impediment per al projecte, sinó que ha esdevingut una oportunitat de generar debat, discutir, reflexionar, establir acords...

L'equip de l'escola va organitzar la visita en tres moments: un de benvinguda i breu explicació de la història de l'escola i el projecte; un segon moment de visita dels diferents espais; i un tercer moment de retrobament per compartir impressions.

El tercer moment, i després d'un esmorzar que ens havien preparat, va ser una oportunitat d'intercanvi, de conèixer més a fons el que fan i com ho fan, i sobretot com hi han arribat, i que sempre estan en constant evolució replantejant-se aspectes que fins ara feien.

La formació continuada, l'assistència a grups de treballs i el treball en equip

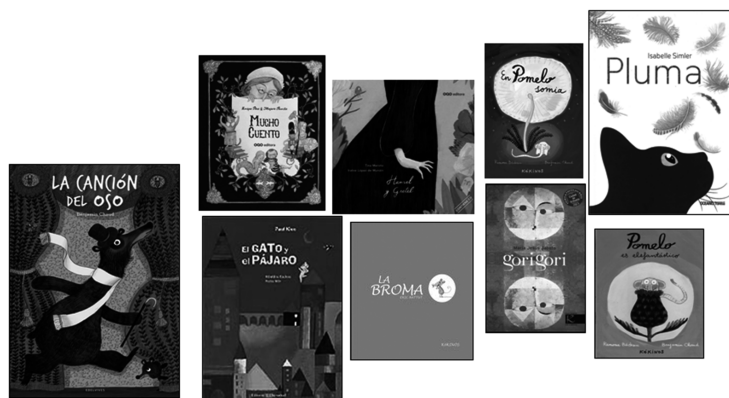

van ser els tres eixos en els que l'equip va sustentar el seu projecte. Un projecte en transformació, amb les seves dificultats en molts moments, amb poc temps (com ens van recordar) però amb molta il·lusió. I la il·lusió és el que fa que «si vols pots».

El debat va anar enriquint-se amb les diferents aportacions i reflexions de les mestres assistents i vam acabar la jornada discutint sobre la participació de les famílies en els projectes de les escoles. Però... participen o col·laboren?

Des de la redacció d'*Infància* s'està preparant una segona visita per a principis de novembre. Perquè valorem que les visites són oportunitats d'intercanvi entre mestres, de conèixer projectes interessants, d'enriquir-nos i fer xarxa, i sobretot, de mantenir la il·lusió.

I des d'aquestes línies volem també donar les gràcies a les escoles que ens obren les portes de l'escola i dels seus projectes de manera generosa, amb humilitat i amb voluntat de compartir.

Biblioteca de l'Associació de Mestres Rosa Sensat

Estiu 2014

El garbell

Tría de llibres per a infants i joves

BUTLLETÍ **2**

Nou butlletí El Garbell

La Biblioteca de l'Associació de Mestres Rosa Sensat publica un nou butlletí amb una tria dels llibres que arriben a la biblioteca, i que el Seminari de Bibliografia Infantil i Juvenil ha llegit i valorat, citat i ressenyats en el butlletí *Quins llibres*.

El Garbell respon a la necessitat de donar pistes als mestres bibliotecaris perquè puguin trobar fàcilment les novetats editorials que han agradat més, tant pel seu interès com per la seva qualitat.

http://issuu.com/rosasensat/docs/el_garbell_1

Plataforma 06 de Madrid

La Plataforma de Madrid per la defensa de la Educación Infantil 0-6 ha elaborat un informe sobre la situació de l'educació infantil, un instrument de reflexió i anàlisi que sensibilitzi sobre la transcendència i el dret a una bona educació.

Per fer-lo possible i publicar-lo han iniciat un projecte Verkami que pots consultar en el següent enllaç:

<http://vkm.is/educacioninfantil>

<http://plataformademadrid06.blogspot.com.es>

Fe d'errades del número 198:

L'article «Conviure amb altres infants» no hauria d'estar signat per Anna Tardos i Eva Salazar, sinó per Anna Tardos i Anja Werner.

L'article titulat «Històries de Rotllana», signat per Marta Guzman, Esther Moreno i Loli Álvarez, hauria d'estar signat per Marta Guzman, Esther Moreno i Loli Gil.

Som a prop teu!

Des de Rosa Sensat us oferim el servei de Formació en Centre, una formació personalitzada i a mida, que s'adapta a les necessitats i als interessos de cada centre o institució. Us ajudem a dissenyar la formació específica que us resulti més adequada per al vostre centre, oferint-vos una planificació pensada en la vostra situació i context i ajustant-nos a les vostres expectatives.

Oferim un ampli ventall de formació sobre diferents continguts pedagògics i didàctics, actuals i innovadors. Vetllem per la qualitat de la formació, oferint formadors amb una gran experiència i contacte amb la realitat de les escoles i centres educatius. La formació en centre permet al formador conèixer de primera mà la realitat de l'equip, dels espais i de l'entorn, ja que es realitza al centre o entitat que ho sol·licita. Aquest fet ajuda a fer una

planificació adaptada a les necessitats del centre i a elaborar els continguts concrets a partir de la reflexió de la pràctica educativa.

Algunes de les modalitats que oferim són:

- Assessorament pedagògic (modalitat presencial o semipresencial)
- Assessorament pedagògic, econòmic, legal i arquitectònic per a la creació o gestió de centres educatius.
- Xerrades.
- Tallers adreçats a famílies.

Com contactar?

si vols rebre més informació contacta amb nosaltres, a través del correu electrònic encentre@rosasensat.org o a través del telèfon 93 481 72 56 (atenció dimarts i dijous).

Anar en petit grup, relaxadament, ens permet poder acompanyar, observar, captar, parar i trobar tots aquells secrets que s'amaguen pels carrers del barri, escoltar i establir un diàleg amb els xiquets i xiquetes.

Deixar que els seus ulls curiosos ens parlin del que coneixen i del que van descobrint.

Per la Xènia, de dos anys, és molt quotidià tenir una màquina de fotografiar a les mans, sempre li demana a la seva mare que l'hi deixi. Durant la passejada pel barri, va fotografiant tot allò que li suggereix bellesa, que li desperta curiositat, que li fa venir records, que li permet fer descobertes... Situacions viscudes que podrà revivre, recordar, compartir...

Una mirada d'infant, simple i transparent, captada des d'una perspectiva que no tenim els adults.

Montserrat Pàmies

La familia competente

JESPER JUUL

Barcelona: Herder Editorial, 2014

Com traduir els *sentiments en conductes* afectuoses?

La familia competente conté els plantejaments educatius de Jesper Juul i la seva llarga experiència com a terapeuta familiar.

Basat en el projecte d'àmbit europeu *familylab*, fomenta la idea que l'educació dels fills és un procés per a tota la vida i que és competència de tota la família. Desitgeu que els postres fills es converteixin en persones amb un alt nivell d'independència, capacitat i autoestima? Per a això, els infants necessiten famílies disposades a desenvolupar-se; famílies que siguin com fars que emeten senyals clars i constants, que expressen amb claredat el què volen. Infants competents necessiten famílies competents.

Subscripció a la revista **Infància**

Cognoms: _____

Nom: _____

Adreça: _____

Codi postal: _____

Població: _____

Província: _____

Telèfon: _____

Correu electrònic: _____

NIF: _____

Data de naixement: _____

Se subscriu a INFÀNCIA (6 números l'any, 2 d'INFÀNCIA A EUROPA)

Preu per al 2014 (IVA inclòs): 50 euros

Socis A. M. Rosa Sensat: 40 euros

Europa i resta del món: 60 euros

Menors de 25 anys : 50% de descompte del preu de la subscripció el primer any

Pagament: Per xec nominatiu, a favor de l'A. M. Rosa Sensat 4
Per domiciliació bancària 4

Butlleta de domiciliació bancària

Cognoms, nom del titular _____

IBAN:

□□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□

Firma del titular

Envieu-ho a: INFÀNCIA, Av. de les Drassanes, 3, 08001 Barcelona

Subscripció per Internet: www.rosasensat.org

Espai per a una creativitat sense límit

Ceres, Pintures de dit, Tèmpera,
Gouache, Vernís fixador,
Pasta Blanca per enganxar.
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT

MANLEY®

Edició i administració:

Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona.
Tel.: 934 817 373. Fax: 933 017 550.
redaccio@revistainfancia.org - www.revistainfancia.org

Direcció: Eva Jansà i David Altimir

Coordinació: Mercè Marlès

Consell de Redacció:

Elisabet Abeyà, David Aparicio, Mercè Ardiaca, Irene Balaguer, Montserrat Baliarda, Teresa Boronat, Arnau Careta, Clara Claramunt, Carme Cols, Judit Cucala, Montserrat Daniel, Rosa Ferrer, Esteve Ignasi Gay, Gemma Gil, Marisol Gil, Xavier Gimeno, Josepa Gòdia, Josepa Gómez, Roser Gómez, Marta Guzman, Teresa Huguet, Mar Hurtado, Montserrat Jubete, Enric Lacasa, Anna Lleonart, Elisabet Madera, Sílvia Majoral, Paula Marfil, Marta Martínez, Blanca Montaner, Misericòrdia Olesti, Àngels Ollé, Marta Ordóñez, Beatriu Pérez, Dolors Pomers, Noemí Ramírez, Montserrat Rebollo, Núria Regincós, Eva Rigau, Montserrat Riu, Carme Rubió, Núria Sala, Clara Salido, Eva Sargatal, Rosa M. Securun, Mercè Serrat, Pau Sobrerroca, Josepa Solsona, Lurdes Tarradas, Dolors Todolí, Marta Torras, Maria Torres, Elisenda Trias.

Projecte gràfic i disseny

de les cobertes: Enric Satué

Maquetació: Clara Elias

Impremta: AGPOGRAF
Pujades, 124. 08005 Barcelona

Dipòsit legal: B-21091-83

ISSN: 0212-4599

Distribució i subscripcions:

Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona
Tel.: 934 817 379. Fax: 933 017 550

Exemplar: 8,70 euros, IVA inclòs

Baixa't l'aplicació per a mòbil
i tablet de Rosa Sensat

Amb el suport de: Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Tots els drets reservats. Aquesta publicació no pot ser reproduïda, sencera o en part, ni enregistrada o transmesa per un sistema de recuperació d'informació, de cap manera ni per cap mitjà, mecànic, fotoquímic, electrònic, magnètic, electroòptic, per fotocòpia o qualsevol altre, sense el permís previ per escrit de l'editorial.

L'editorial Associació de Mestres Rosa Sensat als efectes previstos a l'article 32.1, paràgraf segon del TRLPI vigent, s'oposa expressament a que qualsevol de les pàgines d'Infància, o una part d'aquestes, sigui utilitzada per fer resums de premsa. Qualsevol acte d'explotació (reproducció, distribució, comunicació pública, posta a disposició, etc.) d'una part o de totes les pàgines d'Infància, necessita una autorització que concedirà CEDRO amb una llicència i dins dels límits que s'hi estableixin.

Som una
**immensa
minoria!**
T'hi apuntes?
Associa't

www.rosasensat.org